

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

FASİST

LİSE TARİH KİTAPLARI

ELEŞTİRİSİ

DEV-LİS Üyesi Lise Öğrencileri tarafından hazırlanmıştır.

FAŞİST

LİSE TARİH KİTAPLARI

ELEŞTİRİSİ

DEV - LİS

üyesi lise öğrencileri tarafından hazırlandı

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

Dizgi - Tertip : Özdem Kardeşler Matbaası
Baskı : Bahar Matbaası
1. Baskı, Nisan 1977 — İSTANBUL

Yayınlayan :
Samiye Zengin
Havacılar Sitesi
E - Blok 8 No: 113
BASINKOY — İSTANBUL

N E D E N Y A Z D I K , N E D E N Y A Z M A L I Y I Z ?

MC 1976-77 ders yılından başlayarak okutulmak üzere, yeni ders kitapları ısmarladı. Bu kitaplar piyasaya çıktıklarından beri yoğun bir tartışmanın konusu oldular. Sorunu yaratan, kitapların faşist içeriği idi. «Acele»ye gelmelerine karşın, yazarları, bu kitaplara faşist ideolojiyi sistematik bir biçimde yerleştirmeyi başarmışlardı.

Toplumun ideolojisinin yeniden-üretildiği eğitim kurumlarında, bugüne dek bizlere burjuva ideolojisi verilmeye çalışılıyordu. Ancak bu kitaplarla birlikte karşımıza hiç de burjuva ideolojisinin basit bir uzantısı olmayan faşist ideoloji getirildi. Bu durum karşısında çeşitli toplumsal sınıf ve katmanlardan tepki gelmemesi olanaksızdı. Gerçekten de çeşitli tepkiler geldi. Ancak bunlar genelde sadece birer tepki olmaktan ileri gidemedi.

İşçi sınıfının ve aydınların ekonomik-demokratik örgütlerinin ve hattâ bir kısım burjuva siyasal partilerinin tepkisi, genel olarak, faşist ideolojinin kitaplarda en belirgin olduğu birkaç siv-

ri nokta -sözcük ya da tümcelerde- yoğunlaştı ve bu «aceleden doğan» «matbaa hataları»nın yontulmasıyla da dindi.

Oysa verilmek istenen ideoloji, tüm kitaplara sistematik ve -kendince- yetkin bir biçimde sindirilmişti. Bu durumda gösterilmesi gereken doğru tepki, kitapların tümüne karşı olmalıydı. Ve bu anlamda doğru tepkiyi gösteren sadece öğrenciler oldu. Çünkü öğrenciler günlük yaşantılarına giren bu kitapların gerçek yüzünü daha açık seçik görüyorlardı. Ve gördüklerini değerlendirebilmeleri için gerekli olan dünya görüşünden -sosyalizmden- az çok nasiplerini almışlardı. Bunun sonucunda kitapları protesto biçiminde, genişleyen ve tüm yurda yayılan bir tepki geliştirdiler.

Ama eninde sonunda birer tepkiydi bunlar. Basit anlamıyla tepkinin, tepki gösterdiğimiz şeyin nitelikleriyle kısıtlı kalmak gibi bir özelliği vardır. Oysa gereken, tepkiyi aşan bir eylem biçimiydi. Yani gereken, çerçevesini ve düzlemini hedefimizin belirlediği bir eylem biçimini saptamak ve uygulamaktır.

Bizim, toplumların gelişimini evreleriyle inceleyen, bugünkü evreden sonra sınıfsız toplumun geleceğini kanıtlayan -bunun bizim isteğimizden değil de tarihin durdurulmaz akışından geldiğini göstererek kanıtlayan- ve sınıfsız topluma geçişte, tarihin akışının farkında kişiler olarak, devrimcilere tarihsel görevler yükleyen bir teorimiz var. Şüphesiz her toplumsal ve doğal olayın yorumlanmasında olduğu gibi «anti-faşist» mücadelenin niteliğinin saptanmasında ve genel sosyalist mücadelemiz içindeki yerine otur-

tulmasında da gerekli ölçütleri bu teoriden alacağız. Anti-faşist mücadelemizin özünde **sosyalistliği** buradan kaynaklanmaktadır.

Mücadele yöntemimizi saptayan temel doğruları böylece özetledikten sonra, bu kitapçığı yazmakla ne amaçladığımızı anlatalım: Bugüne kadar yürütülen protestolar yetersiz kaldı. Çünkü, zaten toplumumuzu tümüyle ilgilendiren temel bir sorun karşısında alınacak tavır, **protestolarla sınırlı** kalamazdı. **İdeolojik bir saldırı** söz-konusuydu. Eğitim kurumlarında-düzenin ideolojisinin yeniden-üretildiği yerlerde- **faşist ideoloji, somut araçlarla egemen** kılınmaya çalışılıyor. Bize düşen, bu çağdışı ideolojiyi, «nasıl olsa tarih onu aforoz etti» diye unutup susmak değil, **eleştirmemek değil, aynı somut araçlarla karşılık verip** zavallılığını sergilemekti.

Bu yüzden ideolojik alanın tüm konularında eleştiri, aynı zamanda bilimsel alternatifler getirilmelidir. Bunun büyük bir kısmını -özellikle eleştiri kısmını- bizler, öğrenciler kolayca başarabiliriz. Onun -faşist ideolojinin- bilim kılığına giremeyecek denli sefil olduğunu göstermek, **onu sadece teşhir etmek olmayacak, aynı zamanda egemen kılınmak istenen faşist ideolojiyi tarihin karanlığına gömen bilimimizin aydınlığını da kitlelere göstermek olacak.**

Yaptığımız çalışma, önerdiğimiz mücadele- nin somut göstergesi olma durumundadır. Ve bunun başarılması da **sosyalistçe bir çalışmanın ürünü** olabilir. Böyle bir çalışma, kişilerin **kollektif çaba içinde yaratıcı güçlerini ortaya koymalarıyla** gerçekleşir.

Türlü **eksiğimiz, yanılığımız** olabilir. Zaten

dört başı mamur bilimsel bir yapıtı ortaya koymayı amaçlamadık. Ama «dört başı mamur» bir bilimsel teoriden hareket ettik: **bilimsel sosyalizm**.

Eleştirilerimiz çok çok daha genişletilebilirdi, örneğin tarih kitaplarının o kokuşmuş dilini gündeme getirebilirdik. Ama değmeyeceğini siz de görüyorsunuz. Bir başlangıç yapmaya çalıştık. Umudumuz, mücadelemizin bu alanda da daha gelişkin ve yetkin bir biçimde sürdürülmesidir.

Bu kitapçıkla yeni bir tarih kitabı yazmayı amaçladığımızı belirtmiştik. Ancak bir noktayı daha belirtmekte yarar var. Bu faşist içerikli kitapların okullarda hâlâ okutulması, toplumumuzun geleceği açısından endişe verir bir durumdur. Bunun karşısında acil olarak nihaî bir çözüm getirilmelidir. Yani bizce sadece kitapların eleştirisi ile (bizim yapmayı amaçladığımız) **yetinilmemeli**, bu kitapların bilimsel alternatifleri de getirilmelidir.

Faşist kitaplara karşı çıkmak, (bunları eleştirmek ve yerine bilimsel alternatiflerini getirmek), faşist eğitimi uygulamamak, her aydınının, her öğretmenin, onlar yapmasa da öğrencilerin görevidir.

«... Sorun, insanların tarihî eylemlerinin arkasında -bilinçli ya da bilinçsiz olarak, ama çoğu zaman bilinçsiz olarak- bulunan ve aslında tarihin nihai itici güçlerini oluşturan itici güçlerin araştırılmasıysa, ne kadar üstün olurlarsa olsunlar, bireylerin güdülerinden çok, büyük yığınları, tümüyle halkları ve her halkın içinde tümüyle sınıfları harekete geçiren ve onları geçici bir kaynaşmaya ve çabucak sönen bir saman ateşine değil, fakat büyük bir tarihî dönüşümde son bulan sürekli bir eyleme iten güdülerin sözkonusu olması gerekir. Hareket halindeki yığınların ve onların başında bulunanların -büyük insanlar diye bilinenlerin- bilinçlerinde açık ya da kapalı olarak, doğrudan doğruya ya da ideolojik ve hattâ tanrılaştırmış bir biçimde yansıyan itici nedenleri açığa çıkarmak; işte hem tarihin tümüne, hem de çeşitli devirlerde çeşitli ülkelerin tarihlerine egemen olan yasaların izini bize sürdürebilecek olan tek yol budur.

Daha önceki devirlerin tümünde -bağlantıların ve bunların etkilerinin giriftliği ve örgütlü niteliği yüzünden- tarihin bu itici güçlerinin araştırılması hemen hemen imkânsız iken, devrimiz bu bağlantıları öylesine basitleştirmiştir ki, muamma çözülebilmıştır. Büyük sanayinin zaferinden bu yana, yani en aşağı 1815 Barış Antlaşmalarından beri, İngiltere’de, bütün siyasî mücadelelerin, iki sınıfın, toprak aristokrasisi ile burjuvazinin, hakimî-

yet iddialarının etrafında döndüğünü bilmeyen kalmamıştır. Fransa'da, Bourbon'ların dönüşüyledir ki, aynı olgunun bilincine varılmıştır... Bütün Restorasyon devri tarihçileri, bunu, Ortaçağ'dan beri bütün Fransız tarihini anlamaya imkân veren anahtar olarak sunuyorlar. 1830'dan itibaren bu iki ülkede işçi sınıfı, proletarya, iktidar için üçüncü rakip olarak tanındı. Durum öylesine basitleşmişti ki, bu üç sınıfın mücadelesinde ve çıkarlarının çatışmasında -hiç değilse en ileri iki ülkede- çağımızın tarihinin itici gücünü görmemek için maksatlı olarak gözünü kapamak gerekti.»

FRIEDRICH ENGELS

(Ludwig Feuerbach ve Klasik
Alman Felsefesinin Sonu)

«Hayatlarının toplumsal üretimi sırasında insanlar, belirli, zorunlu, iradelerinden bağımsız ilişkiler, maddî üretim güçlerinin belirli bir gelişme derecesinin karşılığı olan üretim ilişkileri kurarlar. Bu üretim ilişkilerinin bütünü, toplumun iktisadî yapısını, üzerinde hukukî ve siyasî bir üstyapının yükseldiği ve kendisine belirli toplum bilinci biçimleri tekabül eden (uygun düşen) somut temeli oluşturur. Maddî hayatın üretim biçimi, genel olarak toplumsal, siyasî ve fikrî hayat sürecini şartlandırır. İnsanların varlıklarını belirleyen bilinçleri değildir; aksine, onların toplumsal varlıkları bilinçlerini belirler. Gelişimlerinin belli bir evresinde toplumun maddî üretim güçleri, varolan üretim ilişkileriyle ya da onların hukukî ifadesinden başka bir şey olmayan ve o zamana kadar içlerinde etkin oldukları mülkiyet ilişkileriyle çatışırlar. Bu ilişkiler üretim güçlerinin gelişim biçimleriyle, bunların köstekleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim dönemi başlar. İktisadî temeldeki de-

ğışme, az ya da çok hızla, bütün muazzam üst-yapıyı alt-üst eder. Bu tür alt-üst oluşları incelerken, dalma, -iktisadi üretim koşullarının tam bir bilimsellikle gözlenebilen- maddi alt-üst oluşu ile hukuki, siyasi, dini, sanatsal ya da felsefi biçimler, kısacası insanların bu çatışmanın bilincine vardığı ve onu sonucuna götürdüğü ideolojik biçimler arasında bir ayırım yapmak gerekir. Nasıl bir kimseyi kendi hakkında kanaatine göre değerlendirmiyorsak, böyle bir kargaşalık dönemi hakkında, kendi öz bilincine bakarak bir hüküm veremeyiz; aksine, bu bilinci, maddi hayatın gelişmeleriyle, toplumsal üretim güçleri ve üretim ilişkileri arasındaki çatışma ile açıklamak gerekir. Bir toplum biçimi, hiç bir zaman, taşımak imkânına sahip olduğu bütün üretim güçleri gelişmeden ortadan kalkmaz; hiç bir zaman, yeni ve üstün üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları bizzat eski toplumun sinesinde yeşermedikçe, bu toplumun yerini almazlar.»

KARL MARX
(Ekonomi Politığın
Eleştirisine Katkı'ya
Önsöz)

ÖNSÖZ

Bugüne kadar önümüze getirilen tarih kitapları, varolan düzenin sınıfsal yapısını benimsemiş kafalar yetiştirmeyi amaçlıyordu. Tarihi bir takım üstün niteliklere sahip kişilerin, ya da küçük bir ayrıcalıklı grubun kahramanlıklarının yarattığını söyleyen burjuva tarih anlayışı veriliyordu bize. Olaylar tesadüfen oluşmuş, birbirleriyle bağlantısız, salt krallar arası ilişkilere indirgeniyordu. Bunlara göre, tüm toplumsal faaliyet alanlarının yönlendirilmesi demek olan politika, halkın «büyüklerimiz» dediği kişilerce varolan düzenin doğrultusunda, onun sürdürülmesi anlamında yürütülür ve yürütülmelidir. Öteki toplumsal alanlarda faaliyet gösteren kişi, grup ya da zümreler «kendi» alanlarının dışına çıkmamalıdır. Eğer toplum düzenlenişinde değişiklikler olacaksa, bunları gene yetkili bazı kişi ya da gruplar gerçekleştirecektir. Yani tarih, egemen sınıflar ve onların içinden yetişmiş «önder»ler tarihidir. Ve tarihsel akış, tarihsel olaylar arasında zorunlu bir bağ, yoktur.

Bu yılki tarih kitaplarında ise bu özellikler aşılmıştır. Faşist tarih anlayışı sokulmak istenmektedir beyinlere. Bu amaç sabık Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Sayın Rıza Kardaş Beyefendi'nin tüm yeni lise ve ortaokul kitaplarına yazdığı önsözde açıkça sergilenmektedir:

Rıza Kardaş bir cümlesinde, «okulun birinci derecede sorumluluğu bazı becerileri ileri götürmek ve bilgiyi aktarmaktır,» diyor.* Okulun amacı burada söylendiğine göre, bazı becerileri kazandırmak değil, öğrencide varolan becerileri geliştirmektir. Beceriler bildiğimiz gibi kişilerde doğuştan varolan bir takım potansiyellerin çev-

re tarafından geliştirilmesi sonucu belirginleşirler. Çevrenin ters etki yaptığı potansiyeller, gelişip «beceri» haline gelemeyizler. Kişinin kazana-
cağı becerileri yaşadığı çevrenin olanakları belirler. Toplum içinde farklı konumlara ve farklı ekonomik koşullara sahip olan bir işçi ya da köylü çocuğı ile bir kapitalistin çocuğı, aynı konuda, aynı ölçüde becerili olabilirler mi? Bu sorunun yanıtı, eğitimin egemen sınıfın hizmetinde olduğunu, egemen sınıfın çocuklarının üstün bir şekilde yetiştirilerek egemenliklerinin sürekliliğini pekiştirmeyi amaçladığını ortaya koymaktadır. Böylece «istidadının müsaadesi ölçüsünde» (Rıza Kardaş), yani farklı toplumsal konumdan kaynaklanan yetenek düzeyleri ölçüsünde yetiştirilen kişiler «farklı» yerlere yerleştirilecektir. «Toplumu sevk ve idare edecek olan fertler ayrı-
lıp seçilecek», (R.K.) yetenek düzeyi düşük olanlar ise, düzeyleri ölçüsünde ve «hadlerini bile-
rek» (Alpaslan Türkeş) toplumsal konumlarını sürdürecektir, yani Sayın Kardaş'ın deyiimiyle «dengeli şahsiyet»ler olacak, «toplumlarına farklı tarzlarda katkıda bulunabileceklerdir».

Gerçek demokrasiyi belirleyen koşul, yönetilenlerin aktif olarak yönetime katılabilmesidir. Faşist ideolojide, -burjuva ideolojisinde de- böyle bir şey sözkonusu değildir. Doğa yasalarının aynen toplumda da geçerliliğini savunan faşist ideolojiye göre, toplumda her zaman güçlü ve güçsüzler olacak, güçlü güçsüzü baskı altında tutacak, kısacası doğadaki gibi büyük balık kü-

(*) Kitaptan yaptığımız alıntılarda bazı sözcüklerin altını çizdik.

çük balığı yutacaktır. Eğitim de «tabiattaki (bu) büyük düzen ve ahengi kavratmaya yarayan» (R.K.) bir kurum olacaktır. Bu eğitim ile de «toplumda daima varolmuş ve varolacak» üstün sınıftan «toplumu sevk ve idare edecek fertler seçilip ayrılacaktır».

Sayın Kardaş'ın «milli eğitim» dediği böyle bir eğitimidir. Ayrıca «eğitimi 'milli' hüviyetine kavuşturmak ve muhtevasını da kendi gerçeklerimizin ifadesine imkân ve zemin hazırlayacak duruma getirmek» amacıyla öğrencilere «Türk Milleti'nin çağlar boyu görevini ve üstün yönlerini, çarpıcı özelliklerini» anlatmak zorundadır verilecek bilgiler. Bundañ ötürü «milli tarihimize dönük bir tarih öğretimine» yönelinmiştir. Yani Sayın Kardaş şunları demek istiyor:

Türk Milleti «üstün yönler»e sahip, «bugünkü Türkiye'den daha küçük bir Türkiye'ye rıza» göstermemesi gereken bir millet olup, insan toplumuna uyarlanacak doğa yasaları çerçevesinde «güçlü» dür. Ve «zayıf»ları ezmesi, onun «çağlar boyu görevi»dir. Hitler de Alman milletini «ari ırk» olarak nitelerken başka bir şey dememişti.

İşte «Türk çocuğuna» verilecek «milli tarih şuuru», Türk çocuğunun hem varolan sınıfsal hiyerarşiyi içten benimsemiş, bu hiyerarşide kendisine verilen alanla sınırlı düşünen ve yaşayan bir kimse olmasını sağlayacak, hem de kendisinden «aşağı» olan öteki uluslar karşısındaki «üstün» konumunu öğretecektir Türk çocuğuna.

Kardaş, bütün bu işleri başaracak milli eğitimin «beşer (insan) kaynaklarının vasfının iyileştirilmesi (nitelikçe yükseltilmesi)»ni sağladı-

ğını ve bunun «insanoğlu tarafından gerçekleştirilen her türlü ilerlemenin kesinlikle» «manivela»sı olduğunu utanmazca ileri sürüyor. Millet, insan toplumunun evriminde, belirli tarihsel gelişimlerin (örneğin ulusal pazarın ortaya çıkması) sonunda oluşmuştur. Millet'in oluşması için zorunlu koşulları XV - XVI. yüzyıllarda -ve bundan sonra- merkezi feodalite hazırladı. Ancak burjuvazi bağımsızlık ve milliyetçilik ideolojisiyle ülkesinin toplum yaşayışını biçimleme gücüne -siyasal iktidara- sahip olduktan sonra eğitim kurumu «milli» nitelik kazandı; ve ancak bundan sonra «milli eğitim» den sözedilebilir. R.K., şu iki önermeden birini ileri sürüyor yani: Bir; insanlık bu çağdan önce -ilkel topluluk, köleci toplum halinde yaşarken de- «milli eğitim» vardı. (Çünkü bildiğimiz gibi bu dönemlerde de «insanoğlu tarafından gerçekleştirilen... ilerleme»ler vardır); ya da İki; millet oluşmadan önce insanlık hiç bir ilerleme gerçekleştirmedi.

Neyse, biz R. Kardaş'ı faşist demagojinin onu sürüklediği zavallılığıyla ile başbaşa bırakalım. Onun «milli eğitim»den ne anladığını, neler beklediğini biliyoruz: «milli tarih şuuru vermek», «milli tarihimize dönük bir tarih öğretimi», «Türk'ün bugününe de yarınına da ışık tutmak.»

Lise III tarih kitabının yazarı Yılmaz Öztüna, kitabın başına koyduğu «BAŞLARKEN» adlı yazıda böyle bir amaca uygun tarih öğretiminin nasıl olacağını gösteriyor: «...bu kitap, Osmanlı tarihinin tamamını... kısaca batı alemini konu edinmektedir. Buna ayrıca Türk dünyasının bugünkü durumu hakkında bir bahis de eklenmiştir. Osmanlı tarihi dışında kalan Türk ta-

rihi bahisleri liselerin ilk iki sınıfında okutulmaktadır. İlk ünite Osmanlı siyasi tarihi, ikinci ünite Yeni ve Yakın Çağlar'da batı âlemi, üçüncü ünite de Türklerin medeniyet ve kültür tarihi ile devlet teşkilâtı ve müesseseleri anlatılmıştır. Üçüncü bahse çok ağırlık verilmiştir.» (s. 15) «Tarihin Zaman İçindeki Yeri» konusu bile «Türk tarihinin payı belirtilerek izah edilmiştir» (Y. Öztuna). Öztuna «gerçekte Türkiye tarihi sadece Selçuklular (I. İmparatorluk), Osmanlılar (II. İmparatorluk) ve Cumhuriyet devirlerine ayrılır,» demektedir. Cumhuriyet'e III. İmparatorluk dememiş iyi ki, yoksa Hitler'in III. Reich'ına iyiden iyiye benzeyecekti.

Yılmaz Öztuna, «Osmanlı Çağı Türk tarihine nüfuz edebilmek için kitabın okuma parçalarıyla takviyesi zarurî görülmüştür,» diyor. Şimdi bu okuma parçalarından birkaç örnek alalım: «Ali Paşa'nın 1473 Macaristan akınında Varadın şehri zaptedildi ve 18 000 Türk akıncısı 60 000 esir ve 900 000 baş hayvanla Türkiye'ye döndü. Bu rakamlar düşmanın iktisadî gücünün, sonuç bakımından da savaş kabiliyetinin, ne derecelerde kemirildiğini açıkça gösterir.» (İyi, övünelim bundan dolayı.) «Osmanlı tarihçilerinin ifadesine göre 'köpekleri domuzlara, domuzları köpeklere düşürerek' Fatih'in kazandığı bu 16 yıl süren ve 25 kadar devlete açılmış olan büyük savaş Türkiye'yi... büyük bir galibiyetin temsilcisi haline getirdi.» (Lise III, s. 320) (Burada 'domuz', 'köpek' diye nitelenen öteki ulusları, 1976 Türkiye'sinin toplumsal koşulları izin verse, Öztuna da mutlaka böyle nitelerdi.) «Türk toplumunda şahsî meziyet ve liyakat dışında hiç bir-

şeye değer verilmez. Asalet yoktur. Bunun tek istinası, Osmanoğulları hanedanıdır. Yalnız bu hanedana mensup olmak insana doğrudan doğruya bir mevki sağlar.» (s. 411) (Çünkü «toplumu... sevk ve idare edecek» seçkinlerdir bunlar. Bu seçkinlikleri «tabiattaki büyük düzen ve ahengin» gereğidir, ilâhidir!)

«Okuma parçalarındaki bilgilerden öğrenci mensul değildir. Fakat bu parçaları okumaya, anlamaya, ruhuna girmeye mecburdur,» diyor. Y. Öztuna. Zaten kitap «Osmanlı Çağı Türk Tarihine nüfuz edebilmek için» bu okuma parçaları ile «takviye edilmiştir.» «Öğretmen... okuma parçaları üzerinde vazife verecek, sınıfta okutacak, soru soracaktır.» Böylece de «istidad»larına göre toplumun çeşitli kademelerine yerleştirilecek faşistler yetiştirilecektir.

Yalnız okuma parçalarının değil, tüm «milli eğitim müfredatı»nın «ruhuna girdiğimizde», Hitler, Mussolini, Franko vb.'den biriyle mutlaka karşılaşırız.

Öztuna «sosyal ilimlerde bu arada tarih'te müspet ilimlerdeki gibi kuru ders kitapları öğrenciye büyük zararlar vermiş, millî şuur ve ruhun kavranmasında kolaylık sağlayamamıştır,» diyerek, geçen yıllardaki tarih kitaplarını eleştiriyor. Kapitalizmin emperyalizm aşamasında artık burjuvazinin milliyetçiliği, onun tüm toplumsal faaliyetlerine, yaşamına yön vermemekte, üstün ulus, ezen ulus şovenizmi olarak ideolojik etkisini sürdürmektedir. Emperyalizmin (sermayenin) ulusal sınırları geçersizleştirmeye varan gelişimi, burjuvazinin milliyetçiliğe verdiği yeri ve önemi azalttı. Bundan ötürü burjuvazinin ta-

rih kitapları, gerekçesini ve haklılığını (!) doğa yasalarında, şanlı şerefli «milli tarih»lerde bulan saldırgan faşist görüş açısından «kuru»dur, en azından yetersizdir. Öztuna'nın arzuladığı tarih kitabı, elimizdeki kitap gibi, faşist ideolojiyi doğrudan doğruya verebilecek tarih kitabıdır.

Öztuna'ya bu da yetmemektedir. Kitabın sonuna konan bibliyografyadaki «Türk Tarihinde Meseleler - Nihal Atsız», «Türkçülüğün Esasları Ziya Gökalp», «Türk Ülküsü - Nihal Atsız», «Osmanlı Muahedeleri - Reşat Ekrem Koçu», «Siyasî ve Edebî Hatıralar - Yahya Kemal» vb. gibi kitapların okunulmasının gerekliliği savunularak daha yetkin faşistler yetiştirilmek istenmektedir.

Öztuna kitabın arkasına bir de sözlük ekleyerek, öğrencilerin bu terimleri «anlaması» onlara «kitabın bahislerini kolay kavrama imkânı verecektir» diyor. Bu terimler sözlüğünde 149 ünvan-rütbe, 20 hanedan ve 22 din-mezhep açıklaması olması. Öztuna'nın «doğru» söylediğini gösteriyor. Tarih, «tabiattaki büyük düzen ve ahenk» gereği seçkinler tarihi olduğuna göre, bu tarihi anlamak için soyluları, hanedanları bilmek gerekli ve yeterli. «A» harfinde «aşar»ın, «R» harfinde «reaya»nın olmayışı başka nasıl açıklanır ki.

Girişi tamamlayalım. Bundan sonraki bölümlerde, insanlık tarihine faşistlerin örtmek istediği kara örtüyü daha somut göreceğiz. Şunu söyleyelim son olarak: doğa yasaları toplumda geçerli değildir. İnsan, bilinç ögesine sahiptir. Bu özellik, onu doğaya tabi olmaktan doğayı değiştirmeye doğru ilerletmektedir.

Ve bu tarihi oluşum önünde Çin Sedleri, Çarlık istibdatı, panzer birlikleri, emperyalizmin tüm askeri gücü duramamaktadır; faşist özlemleriyle genç beyinleri körletmeye çalışanlar da duramaz.

EKONOMİ – POLİTİK

Lise tarih kitaplarında, tarihte üretim ilişkilerinin oynadığı belirleyici rol yadsınıyor. Yazarların idealist¹ felsefe ve tarih anlayışlarından kaynaklanan bu durum şu tümcelerle «savunuluyor»:

«Düşünce işten önce gelir. Bu bakımdan tarihi olayların temeli manevî değerlerdir. Tarihte yüzlerce örneği görülen hürriyet mücadeleleri, istiklâl ve din savaşları bunun delilleridir» (Lise I s. 13).

Gerçek deneylerde saptayabildiğimiz gibi, düşünce «işten önce» değil, ilk etkiyi maddî evren yaratmak üzere, maddî evrenin ve bilincin karşılıklı etkileri sürecinde oluşur. Bu nedenle bilincin kökenini aradığımızda karşımıza iş

1) İdealist felsefe düşünce alanında materyalist (maddeci) felsefenin karşısında yer alır. En eski biçimi ilkel topluluklarda görülen, doğa olaylarını «ruhlar» yoluyla açıklamaktır. Her şey gibi belirli bir tarihi gelişim gösteren idealizm tek tanrılı dinlerde en yaygın biçimine ulaşmıştır. Bugün de çağımızda çoğu birbirlerine ters düşen çeşitli idealist felsefe okulları vardır. Bunların hemen hepsi dinî idealizmi aşmış, tanrıyı yadsımakla birlik-

çıkacaktır. İş düşünceден önce vardır. «İnsanın tüm varlığı için ilk temel şart odur ve bu ölçüdedir ki, bir anlamda insanı iş yaratmıştır dememiz gerekir.»² Fakat bu sözlerle bilincin ve düşüncenin öneminin küçümsendiği de sanılmamalıdır. Bilinçlenme aslında insanın çevresini, yani doğayı ve toplumu tanıması demektir, ve bu, insanın doğaya karşı verdiği mücadelenin bir parçasıdır. Sonuçta düşünce hiç bir zaman «özgür» değildir, çünkü zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Bugüne dek bu zorunluluklara bilinmeden uyulmak durumu, yani bir kâder çağı süregelmekteydi. Geleceğin toplumunda ise bu zorunluluklara tanınarak uyulacaktır. İşte o zaman gerçek özgürlük çağı açılmış olacaktır.

te doğayı aynı biçimde, hattâ daha da ileri bir soyut etkene (örneğin Mutlak Fikir'e) dayamışlardır. İşte ne ad altında olursa olsun, doğal olayların temelinde «ruh» yani madde-dışı ya da madde-üstü bir güç aramak, felsefi idealizmdir. İdealizmin genel çerçevesi şu biçimde belirlenebilir: (a) madde edilgin ve durağandır, hareketini ruhtan alır, (b) madde kendi başına varolamaz, varlığı ruha dayanır, (c) madde için bir gelişim süreci söz konusu değildir, bir başlangıcı ve bir sonu vardır, sonsuz bir varlık, yani ruh tarafından yaratılmıştır. İdealizm bu varsayımların sonucu olarak, devamlı, kalıcı bir sistem getirmeye çalışır. Ancak bugüne dek kurulmuş olan tüm felsefi sistemler yıkılmıştır, çünkü değişen bir evren bir sistemle sınırlanamaz.

İdealizmin karşıtı ise materyalizm ve onun en yüksek aşaması DİYALEKTİK MATERYALİZM dir. Materyalizm kısaca, doğayı bilimsel olarak açıklayan düşüncüdür. Bunun topluma uygulanışına da TARİHSEL MATERYALİZM diyoruz.

2) F. Engels, Doğanın Diyalektiği, Sol Yayınları, Ankara, 1975, s. 206.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu nedenle tarihin insan düşüncesine göre aktığını ileri sürmek, tarihi kişilere ve raslantılara dayamanın ta kendisidir. Bu da tarihsel akışın kurallarını bilmemeyi, yani özgür olmayı itiraftan başka bir şey değildir. Az ve öz olarak, «başlangıçta eylem vardı»³ diyebiliriz.

Tarihi olayların temelinin manevi değerler olduğunu söylemek de bu idealist felsefe ve tarih anlayışının bir sonucudur. Tarih insanların doğaya karşı verdikleri mücadele içerisinde uygarlaşma, bu süreç içinde sınıflara bölünme ve sınıf mücadeleleri tarihidir. Sınıfların olduğu çağlardan bu yana insanlık, ezenlerle ezilenlerin mücadelesini yaşamıştır. Örnekte belirtilen hürriyet, yani özgürlük mücadeleleri, istiklâl, yani bağımsızlık ve din savaşları gibi siyasal mücadeleler bunun belirli biçimlerinden başka bir şey değildir. «Hiç değilse modern tarihte, bütün siyasal mücadelelerin sınıf mücadeleleri oldukları ve sınıfların bütün kurtuluş mücadelelerinin, zorunlu olan siyasal biçimlerine karşın -çünkü her sınıf mücadelesi bir siyasal mücadeledir- son tahlilde ekonomik kurtuluşun çevresinde döndükleri tanıtlanmıştır».⁴

Her üç «tarih kitabında» da öznel tarih değerlendirmelerini bol bol görebiliyoruz. Bunun temel nedeni de tarihin belirleyici etkeni olan ekonomiye yer ayrılması. Zaten ekonomik gelişim gözönüne alınmıyor, ekonomi durağan, içinde çelişkileri barındırmayan, evrensel koşul-

3) Goethe: Am Anfang war die Tat.

4) F. Engels, Ludwig Feuerbach ve Klâsik Alman Felsefesinin Sonu, Sol Yayınları, Ankara, 1976, s. 57.

lardan bağımsız olarak gösterilmeye çalışılıyor. Kitaplara bakanlar, tarih olarak savaşların, taht kavgalarının, bireysel ihtirasların ya da «kutsanmış Türk ulusu»nun Orta Asya'dan çıkarak kurduğu, dünyanın dört bucağına dağılmış imparatorlukların yüzeysel ve ardarda öykülenişini görecektir. Bu aslında tarihe «manevi değerler olarak bakmanın bir sonucu ya da nedenidir. Burjuvazinin tarihi uluslara dayamasının aslında onun sınıf baskısını gizlemek için başvurduğu bir kamuflaj olduğu bilinir. Kitapların faşist içeriği, bu anlatımın tarihi «manevi değerler» olarak görmenin nedeni olması olasılığını ön plâna çıkarmaktadır.

Keşifler, Rönesans, Hûmanizma ve Reform kavramları, kafamızda içinde 'burjuvazi' sözcüğü bolca geçen karşılıklara sahiptir. Lise III tarih kitabının 226. ve 227. sayfalarında, keşifler hakkında «açık denize çıkma ihtiyacı» ve bunun nedeni olarak «Türklerin Avrupa'ya baskısından,» altının «ancak Prenslerde bulunan nadir bir meta haline» gelmesinden söz edilmekte. Oysa keşiflerin ana nedeninin ticaret burjuvazisinin ekonomik eylemleri olduğu ortadadır. Kitapta Rönesans hakkındaki şu tümceler de hemen aynı şeyi vurgulamaktadır:

«İstanbul'un fethinden sonra bir takım Bizans san'atkâr, ilim ve fikir adamları İtalya'ya göçmüşler, Yunanca öğretmişler ve Yunan sanatının propagandasını yapmışlardır. İtalya esasen Eski Yunan medeniyetine yakın ve Roma medeniyetinin de beşiği bir ülke olduğu için, bu propaganda filizlerini vermiştir. XV. ve XVI asırlarda İtalya'da bir seri büyük dahînin yetişmesi,

Rönesans akımında İtalya'yı öncü yapan diğer bir sebeptir.» (Lise III, s. 220-221).

Buna göre bütün Avrupa'yı kapsayan sonuçlar veren Rönesans hareketi, aynen kitabın sözleriyle «bir takım Bizanslı sanatkâr, ilim ve fikir adamları» ile «İtalya'da yetişen bir seri büyük dahinin» kişisel eseridir. Oysa, kısaca Rönesans, Hümanizma ve Reform, nasıl ortaya çıktığı belli olmayan büyük kişiliklerin ürünü değil, burjuvazinin tarihi yükselişinin getirdiği gelişmelerdir.

Lise III tarih kitabının 247-251. sayfaları arasında konu alınan milliyetçilik ve Avrupa'da milli birliklerin kurulması, nesnel koşulların etkisi gösterilmeden, sanki bu olgular çağlar boyu varolagelmiş ve bu yüzden bazı dahi politika adamları tarafından ortaya çıkarılmış gibi anlatılıyor. Oysa ulusal birlikler, burjuvazinin pazar gereksinmesi ile doğmuşlardır. Ulus (millet) ve ulusçuluk (milliyetçilik) düşüncesi, burjuvazinin siyasal iktidar mücadelesi sürecinde oluşmuştur. Konuya bu açıdan bakılınca, kitap yazarlarının daha hangi yıllarda oldukları kolayca görülmekte... Bu oluşumların çok yüzeysel bir biçimde, yöneticilerin karşılıklı ilişkileriyle geçilmesinin nedeni, okuyanda millet kavramının yer ve zaman boyutları kazanmasından çekinilmesi olmalı. Öyle ya, bu konu biraz değilse, savundukları tarih felsefesinin gerçek yüzü ortaya çıkacak, bu üç tarih kitabı (!) da boşa yazılmış olacak. Çünkü en basit bir örnekle Lise III tarih kitabının 25. sayfasında önce Selçukoğulları'nın, daha sonra - erenler ereni Şeyh Edebali'nin rüyasında gördüğü şekilde- Osmanlıların «çok mü-

tevazi» bir toprak parçasından çıkarak, «milli birliği» nasıl kurduklarından sözediliyor...

Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünde önemli bir etken olarak bilinen kapütilasyonlardan Lise III tarih kitabında (bütün kitapta) sadece iki anlamsız tümce dışında sözedilmiyor. Bunlardan 417. sayfadaki, kapütilasyonları Osmanlı padişahlarının bir lûtfu olarak gösteriyor. Aslında işin hiç de öyle olmadığı, kapütilasyonların Batılı ticaret burjuvazisi karşısında İmparatorluk'un çözülmesi anlamını taşıdığı, bilinen bir gerçek.

Lise I ve Lise II. sınıf tarih kitaplarında dinlerin ortaya çıkışı ve yayılması konuları, adetâ bir tabu gibi gösterilmek isteniyor. İlkel dinlerin insanlarla doğa arasındaki karşıtlığın bir ürünü olduğu ve bütün dinlerin ana karakteri olarak bu özelliğin günümüze dek sürdüğü bilinir. Ancak sonraki çağlarda, yani sınıflı toplumlarda, dinlerin varolan toplumsal düzene bir başkaldırı olduğunu belirtmeliyiz. Yine, dinlerin siyasal iktidarı ele geçiren (sömürücü) sınıflar tarafından bu düzenin ideolojik savunma araçları olarak kullanıldığını görüyoruz (aynen kitap yazarlarının yaptıkları gibi). Bu bakımdan; «İnsanlar arasında ekonomik ilişkiler arttıkça cemiyet hayatında dinî olaylar ve ayinler de etkili hale geldi,» (Lise I, s. 15) tümcesinde her ne kadar «bilimsel» çaba seziliyorsa da, yanlış şeyleri vurguladığı gözden kaçırılmamalıdır. Aynı şekilde örneğin Lise II tarih kitabının 78. sayfasında Melikşah'ın «Tanrı emriyle» yaptığı fetihlerden sözediliyor ve şöyle bir tümce geçiyor: «Tanrı ona Okyanus'a kadar hüküm sürmeyi nasip etti.»

«Tabiattaki büyük düzen ve ahengin» savu-

nucusu bu satırlardaki mantığı geliştirirsek, yüzündeki bütün durumların tanrı emri olduğu, insanların kaderlerine boyun eğmek zorunda kaldıkları şeklinde gerici bir düşünceye saplanacağımız doğaldır - ve aslında bunun kitapta aşılacak istenen faşist ideolojiye ne kadar uygun olduğu da açıktır.

Tarihte üretim biçiminin oynadığı temel rolün yadsınması, kitapları somut açıklamalardan yoksun bırakıyor. Bunun sonucu olarak tarihsel olaylar, birçok yerde, kişilerin hareketlerine, raslantılara dayandırılıyor ve olguların gerçek temellerini araştırmak yerine, onları duygusal bir bakış açısıyla «değerlendirmek» (!) yoluna gidiyor. Tarihi kişilere dayamanın «Führer» biçimi kahramanlar yaratma yolunda yazarlara ne kadar elverişli olduğu burada belirtilmeye değer. Örneğin:

«Ancak Avrupa müsbet bilgi ve tenkidi görüş, teşebbüslerindeki azim ve devamlılık, çalışkanlık ve ileriye görüş, hırs ve istekle çoktan Doğu'yu ve Doğu'nun en büyük ve ileri temsilcisi Türkiye'yi geçmişti. «(Lise III s. 141) gibi bir tümceye raslanabiliyor. Avrupa'nın Osmanlı İmparatorluğu'ndan daha ileri bir düzeyde bulunmasının nedeni, yazarın ileri sürdüğü gibi, birdenbire ortaya çıkan bu soyut özelliklere sahip olması değil, Batı'nın daha üstün bir toplumsal düzene (kapitalizme) geçmesidir. Yine aynı kitabın 193. sayfasında, eğlencelik kabilinden şöyle bir tümce görmekteyiz: «Çok büyük milli felâketler, sırf beceriksizlikler, cehaletler ve sabit fikirler yüzünden, İmparatorluğun üzerine çökmekte gecikmeyecektir.»

Her üç tarih kitabında yaygın bir biçimde gördüğümüz bir başka yön de devletlerin hükümdarların beceriksizliği ya da taht kavgaları yüzünden batıp çıkmasıdır. Tarihsel olayların kişilere indirgenmesini en belirgin olarak Lise III tarih kitabı yazarı Yılmaz Öztuna'nın Enver Paşa'yı azarladığı şu satırlarda görüyoruz: (Yazar, Birinci Emperyalistlerarası Paylaşım Savaşı'nın -Birinci Dünya Savaşı- Almanya aleyhine geliştiğinden sözediyor.) «Bunu anlamayan yalnız Enver Paşa oldu. Cihan denizlerine, bütün iktisadi imkânlara sahip büyük devletlerle Türkiye'yi hiç de lüzumu yokken savaşa atan Enver Paşa. Meclislere, hükümdara, hükümete haber vermeden, donanmaya Rus limanlarını bombardıman emrini veren Enver Paşa.» (Lise III s. 257) Ayrıca bu tümcelerde göze çarpan başka bir şey de, yazarın tarihsel kişilikleri yargılama yöntemi ve biçimi.

Aynı kitabın 309. sayfasında da «varlıklı vatandaşların» hayırsever davranışlarıyla Osmanlı toplumunu nasıl «refah içinde» yaşattıklarını görebiliriz.

Kitapların faşist ideolojiden kaynaklanan bu temelsiz görüşleri dışında belirli konularda tahrif ve çarpıtmalara yöneldikleri görülmektedir. Bunlardan ilki, toplumsal kavramların yorumlanmasıdır.

TOPLUMSAL KAVRAMLAR

Bilimsel tarih anlayışının çok gerisinde kalan yazarın tarih anlayışı, önemi yadsınamayacak ve günümüzde gerçekliği görülen bazı kav-

ramları kabul etmek zorunda kalmıştır. Fakat yazarın tarih anlayışıyla bu kavramlar arasındaki çelişki yüzünden kavramları kendi tarih anlayışına göre değiştirerek değinmek zorunda kalıyor.

Yazar, Lise I tarih kitabının 191. sayfasında, eski Türk toplumlarında üretim araçlarının özel mülkiyetinin olduğunu söylüyor. Fakat bundan sonra ise üretim araçlarının özel mülkiyetinin olduğu bu toplumda sömürünün olmadığını söyleyerek çelişkiye düşüyor. Çünkü tarihi incelediğimizde, üretim araçlarının özel mülkiyetinin olduğu sınıflı toplumlarda, üretim araçlarına sahip sınıfın öteki sınıfları sömürdüğünü görürüz.

«Sınıflar, toplumsal üretimin tarihen belirlenmiş bir sistemi içindeki yerlerine üretim araçları ile kendi aralarındaki ilişkiye, emeğin toplumsal organizasyonundaki rollerine ve bunun sonucu olarak toplumsal zenginlikten aldıkları paya ve pay alışı tarzına göre birbirinden ayrılan geniş insan gruplarıdır.»⁵

Eski üretim biçiminin içinde yeşermeye başlayan yeni üretim biçiminin, yeni sınıfları da beraberinde getirdiğini görüyoruz. Eski üretim biçimiyle yeni üretim biçiminin ve eski sınıflarla yeni gelişen sınıfların aralarındaki çelişkiler, yeni üretim biçiminin gelmesini zorunlu kılar.

Lise III tarih kitabının 371. sayfasında, «sosyal sınıflar» başlığı altında sözü edilen «devlet görevlileri sınıfı»nın, zamanın egemen sınıfının bir kesimi olarak gösterilmesi gerekir. Egemen

5) Materyalist Felsefe Sözlüğü, Sosyal Yayınlar, 1975. İstanbul, s. 416. Lenin'den alıntı, Seçme Eserler, cilt 3, s. 248.

sınıfın baskı aracı olan devletin, egemen sınıf yararına işlerliğini yürüten kişilerdir devlet görevlileri. Böylece, bu kişiler de toplumsal sınıf olarak egemen sınıfa dahil olurlar. Şimdiye kadarki köleci, feodal, kapitalist toplum biçimlerinde, üretim biçiminin gerektirdiği toplumsal sınıfları görüyoruz. Buna karşılık, tüm bu toplumsal düzenlerde, devlet ve buna bağlı olarak da devlet görevlileri sürekli vardır ve egemen sınıfın bir kesimidir. Devlet görevlileri bir sınıf olamaz. Bunlar varolan toplumsal düzenin devamı için egemen sınıf tarafından oluşturulan bir kesimdir. Aynı kanıtlar ilerki sayfalarda sözü edilen «ulema sınıfı» için de geçerlidir. Kitapta, toplumsal sınıf kavramıyla, 'çeşit' ya da 'bölüm' anlamına gelen sınıf kavramı özdeşleştirilerek, toplumsal sınıf kavramı çarpıtılıyor.

Yine aynı kitabın aynı sayfasında, «Bu dört sınıftan birinden diğerine geçmek mümkün ve kolaydır. Asalet olmadığı için hiç bir baraj yoktur. Kölelikten ve köylüden gelen pek çok sadrazam ve padişah damadı mevcuttur. Doğuştan imtiyazlı olan tek aile Osmanoğulları'dır», diye belirtiliyor. Bazı özel durumlar (köylüden birisinin padişah damadı olması) genelleştirilerek, bir sınıftan başka bir sınıfa geçmenin hiç de kolay olmadığı gözden kaçırılmaya çalışılıyor.

Yazar, Osmanlı devletinde Osmanoğulları dışında asaletin olmadığını söylemesine karşın, bey, paşa, hacı gibi ünvanları bol bol görüyoruz. Ve bu ünvanlara sahip kişilerin ailelerinin de imtiyazlı oldukları kesin bir gerçek.

Ekonomik nedenlerin çarptırılarak ve yüzeysel verilmesine güzel bir örnek, bir burjuva

devrimi olan Fransız ihtilâlidir. Fransız ihtilâlinin ekonomik yapısı üzerine bir takım somut örnekler getirilmeye çalışılmış, ama bunların ne kadar önemsiz, yüzeyde olduğunu şu alıntıda görüyoruz: «Bu fikri cephenin yanında, daha doğrudan doğruya tesir edici, bilhassa geniş halk tabakalarını ilgilendiren sebepler de vardır,» diyor ve devam ediyor: «Gerçi Fransa'da köylü, meselâ Rusya'da olduğu gibi toprağa bağlı köle değildi. Köylünün durumu İngiltere ve Türkiye'deki kadar iyiydi. Büyük şehirlerin teşekkül edemediği, büyük sanayinin kurulamadığı XVIII. asır sonraları Fransa'sı, tarıma ve köylüye dayanan bir devletti. Son yıllarda bir talihsizlik ve tesadüf eseri olarak mahsûlün pek kötü olması, Fransa'da yer yer açlık bölgeleri doğurdu. Eşkiyalık arttı. Yalnız köylüde değil 'burjuva' denen şehirlide de memnuniyetsizlik açık hale geldi. Fransa, Avrupa'nın en nüfuslu ülkesi idi. Mahsûlün kötülüğü ve savaşta olan Türkiye'den buğday alınamaması, krallığı müşkil duruma soktu.» (Lise II, s. 240)

Bir burjuva devrimi olan Fransız ihtilâlinin açıklaması üretim ilişkilerindeki değişme ve gelişmelerde bulunabilir. Feodal bir yapıya dayanan Fransa'da kapitalist üretim biçiminin yeşermeye ve gelişmeye başlamasından beri üretici güçlerle feodal egemen sınıfların belirleyiciliğindeki üretim ilişkileri arasındaki çelişki gittikçe büyümekteydi. Kapitalistler (yani burjuvalar) de feodaliteye oranla daha ileri bir düzeyde olan kapitalist toplum biçimini arzuluyorlardı. Feodal egemen sınıfların çıkarları, halkın ve burjuvazinin çıkarlarıyla çatışıyordu. Halkın ekonomik

durumu gün geçtikçe kötüleşmekteydi ve çatışma gittikçe büyüyordu. Ve bu ortamda yeşeren düşünceler ve yazılar, devrimci ortamı hazırlıyorlardı. 14 Temmuz 1789'da Bastille hapishanesinin alınmasıyla devrim başladı.

Yazar aynı zamanda olayların nedenlerini kişisel hareketlere ve üstün kimselere bağlıyor ve kitlelerin rolünden söz etmiyor. «Pek büyük bir krallığın Fransa'nın zaaflarını başta kral olmak üzere devlet adamları da biliyordu. Yıllardan beri reformlara çalışılıyor, fakat çeşitli sebeplerden netice alınamıyordu. Şahsen pek faziletli bir adam olan XVI Louis (XV. Louis'in torunu ve halefi) çevresinde asırların kurduğu fasit daireyi kıramadı... Kral, tabii olmaktan uzak bulunan bu durumu görüyorsa da, reform teşebbüslerinden istenildiği derecede netice alınamadı.» (s. 241)

Kralın iyi niyetinden, reform çabalarından söz ediliyor ve sürekli olarak devlet, hükümet kavramları üzerinde duruluyor. Reform çabalarından bir netice alınamadı, çünkü toplumda egemen olmaya yönelen burjuva üretim ilişkilerine uygun bir toplumsal biçimlenişin gelmesi, tarihsel bir zorunluluktur.

«İhtilâl, hemen çığırından çıkma emareleri gösterdi. Söz ayağa ve sokağa düştü. Anarşi hakim oldu. Ordu siyasete karıştı, bir düzen değil bir kargaşalık unsuru geldi. Yer yer çeteler halinde birleşen halk, zenginlerin ve soyluların (asilzadeler) oturdukları şatoları, konakları basıp yağmaladı.» (s. 241)

Yazar, ihtilâl sonrasını bu cümlelerle anlatmış, zaten burada da kimden yana olduğu açık-

ça belli oluyor. Hep anarşiden, halkın yaptığından çarptırılarak sözedilmiş, buna karşılık devrim sonrası istediklerini büyük ölçüde gerçekleştirmiş olan burjuvaların da emekçi kitleler üzerindeki baskılarından sözedilmiyor. Şöyle devam ediyor: «Bu anarşi, aylarca, yıllarca sürdü. 4 ağustosta bazı sınıfların bütün imtiyazları kaldırıldı ve İnsan Hakları Beyannamesi ilân edildi. Bütün vatandaşların hukukça eşit oldukları bildirildi. Kölelik de -nazari olarak- kaldırıldı.» (s. 242) Fakat sözkonusu eşitlik feodal eşitsizliğin yerine burjuva eşitsizliğinin gelmesi şeklindeydi.

Bir bütün içinde bakarsak, yazar, Fransız burjuva devrimine ve sonrasının ekonomik olgularına yüzeyde ve çarpıtarak değinmiş, krala ve egemen sınıflara gereğinden fazla önem vermiş ve niteliklerini elinden geldiğince çarpıtmış. Verdiği somut örnekleri de yüzeyde ve taraflı bir biçimde seçmiş.

«Fransız İhtilalinin safhaları, Fransız tarih kitapları taklit edilerek, bizim tarih kitaplarımızda yıllarca geniş yer almıştır. Fransız İhtilâlinin tafsilatını merak edenler, bu ihtilâli anlatan kitapları okuyabilirler. Fransız ve Avrupa tarih anlayışına göre ehemmiyetli olan bu ihtilâl safhaları, Türk tarihini pek de fazla ilgilendirmemektedir. En büyük adamlarının adları bile anılmıyacak derecede dar millî öğretimde bulunan tarih kitaplarımızda, Avrupa tarihinin bu gibi tafsilatının lüzumu yoktur. 'Terör: Dehşet' devrinin kahramanı Robespierre'in de, 600 000 Fransız'ın giyotinden geçirilmesini, ancak o zaman ihtilalin yerleşeceğini savunan Marat'ın da, akıllı bir devlet adamı olan fakat dizginleri gene tuta-

mayan Danton'un da biyografileri, şüphesiz tarihin meraklı bahisleridir. Ancak en büyük milli dahileri hakkında hiç bir şey öğretilmeyen bir öğretim sisteminde bu tafsilatın okul kitaplarında kalmasına karşıyız.» (s. 242) Yazar burada Avrupa'da, daha doğrusu Osmanlılar dışında olan tarihsel olayları idealist bir biçimde Osmanlı tarihinden soyutlamaya çalışmış, hem de Fransız ihtilâli gibi önemi yadsınamayacak bir olayı. Yazar aynı zamanda da Türklere özgü tarih anlayışı olduğunu belirtmeye çalışıyor. Bu, kesinlikle yanlıştır. Tarihsel olaylar bir bütün içinde ve gerçekçi bir biçimde incelenir. Fransızlar da Türkler de bunu böyle yapmak zorundadır!

Yazarın yine tarihi belirli kişilerin hareketlerine bağlamaya çalıştığını ve kitlenin önemini yadsıdığını görüyoruz; «Terör: Dehşet devrinin kahramanı Robespierre, sonra Marat, Danton, millî dahiler vb.» Ayrıca Fransız devrimine bir terör, kargaşalık devri niteliğini vermeye çalışmış. Güzel bir çarpıtma.

Önemli bir nokta da, «bir öğretim sisteminde bu tafsilatın okul kitaplarında kalmasına karşıyız» diyerek sanki tarih kitabını bir dergi ya da gazete olarak ele almasıdır. Ve bu aynı zamanda tüm tarih kitaplarında yaptığı yoruma, çarpıtmaya iyi bir örnektir.

Napoleon Savaşları

Bu devrin ekonomik yapısı geçirtilmeye çalışılmış, ayrıca bu devrin olaylarını kişiler arası ilişkilere bağlamaya çalışmış. «Ama bundan sonra Fransa sulh yüzü görmedi, Napoleon ciha-

na hakim olmak istiyordu. Austerlitz, Lena, Eylau, Friedland, Eckmühl, Wogram meydan muharebelerinde Avusturya, Prusya, Rusya kuvvetlerini, daima sayıca az ordusuyla yok etti. Viyana ve Berlin'e gitti. İngiltere, Rusya, Türkiye (Osmanlı İmparatorluğu demek istiyor herhalde), Portekiz, İsveç dışında bütün Avrupa'yı şu veya bu şekilde ele geçirdi. Kardeşlerini İspanya'ya, Hollanda'ya, Vestfalya'ya, eniştesini Napoli'ye kral yaptı.» (s. 243) O devrin yansıtılmak istenen ekonomik yapısı yine Napoleon'la açıklanmaya çalışılmış: «Bütün tarihin en büyük kumandanlarından sayılmak derecesinde askeri bir dehaya sahipti. Fakat bunun yanında Fransa'yı yepyeni modern, büyük, faydalı müesseselerle donatmıştı. Fransa Bankasını kurdu. Üniversiteleri modern ve devrin ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenledi... Medenî Kanunu yayınladı, Maliyeyi düzeltti.» (s. 243) Ve: «1799'dan 1812'ye kadar Fransa, dünyanın en güçlü devleti olarak, tarihinin en bahtiyar değilse bile en parlak safhasını yaşadı.» (s. 245) Fransa kapitalist üretim biçimine geçtikten sonra, sermayenin ilkel birikim dönemi sömürgeciliği ortadan kalkmış, artık tekel-öncesi kapitalizm dönemi sömürgeciliği sözkonusu olmuştur. Bu sömürge biçiminde, sömürge durumunda olan hammadde kaynakları ülkelerin halkına baskı yapılıyor ve bu ülkelerin tarihsel gelişim hızları yavaşlıyordu. Elde edilen gelirler ise metropol ülke durumunda olan Fransa'nın halkına çok kısıtlı yararlar sağlıyordu. Bu durum sömüren ülkelerde bir sermaye birikimine neden oluyor ve böylece sömüren durumunda

olan ülkeler arasındaki çelişkiler daha belirgin duruma geliyordu.

Yazar burada ayrıca sömürgeciliği dolaylı bir şekilde iyi bir amaç, güzel bir hareketmiş gibi göstermeye çabalamış.

Kapitalizm geliştikçe işçilerin örgütlenmesi geliyordu ve kapitalistlerle işçiler arasındaki çelişki de büyüyordu. Fransa'da egemen güçler işçilerin siyasal örgütlenmesini engelleyebilmek için yöntemlerini geliştirmeye çabalıyorlardı, örneğin toprak reformuna karşı bölünmüş küçük tarım yöntemi ve ağır vergiler. Fakat 1830 temmuzunda işçiler ayaklandılar. Bu olay bize işçilerin siyasal güç olarak ortaya çıktıklarını gösteriyordu. Fakat yazar bu olaya yine kişilere bağlı ve yüzeyde, çarpıtılmış bir açıklama getirmiştir. «Temmuz 1830'da ihtilâl koptu, X. Charles tahtını kaybetti. Onunla beraber Bourbon'ların esas dalı da satlanattan mahrum edildi. Bourbon hanedanının Orleans dalının başı olan Orleans Dukası Louis-Philippe kral ilân edildi. Fakat 'Fransa kralı' değil 'Fransız kralı' oldu. Yani hakkını Tanrıdan alan değil, milletçe seçilmiş kral. Şüphesiz Fransız saltanat sistemine ve anlayışına uygun değildi. Fakat böyle yapıldı.» (s. 246).

Sanayi gelişmekteydi. Ve buna paralel olarak sosyalist fikirler güç kazanmaktaydı. Yazar ise sosyalizmi tepeden inme bir hareket olarak, idealist bir şekilde açıklıyor. «1830'dan sonra Avrupa'da sanayileşme büyük terakkiler kaydetti. Sosyalizm başladı. Hristiyan sosyalizminin yanında komünist sosyalizm doğmaya başladı. Fransa'da Louis Blanc, Almanya'da bir yahudi

fikir adamı Karl Marx bu fikrin öncülüğünü yaptılar.» (s. 246) Karışık kavramlar, Engels'den sözedilmemiş ve Karl Marx'ın özellikle Yahudi olarak belirtilmesinde belli bir art düşünce göze çarpıyor. Artık kapitalist üretimin çelişkileri de doğal olarak iyice belirgin bir hal almaktaydı. Fransa'daki 1848 ihtilâlinde halk kitlelerinin rolü büyük, ama sözü edilen özgürlükler yine de görünürde özgürlüklerdir ve aristokrasinin yerini burjuva sınıfının iktidarı almıştır. 1840'larda işçi hareketi, halk hareketi başladı. Ve başka ülkelerdeki yansımaları çok değişik amaçlar taşımaktaydı. Hemen hepsi bastırılmıştır. Yazar bu olaya yine ekonomik yapıdan, gerçek amaçlardan uzak, halk kitlelerinin rolünü yadsıyarak, çarpıtılmış, idealist bir açıklama getirmiş. «1848 fırtınası, İngiltere ve Türkiye (Osmanlı İmparatorluğu) gibi en akla uzak devletlere sıçradı. Fakat her yerde bastırıldı. Bununla beraber birçok ülke, mutlak idareyi hafifleterek küçük demokrasi tecrübelerine giriştiler. Anayasalar, insan hakları kabul edildi. Yetkileri az millet meclisleri kuruldu... Avusturya itibarını kaybetti... Milli bir devlet olmadığı, milliyetler mozaiki halinde bulunduğu için ihtilâller en çok Avusturya İmparatorluğu'nu tehdit etmişti. İmparator düştü. Genç Arşidük Franz Joseph imparator oldu. Mutedil ve akıllı bir politika ile atalarının tahtını muhafaza etmeye girişti.» (s. 247).

Sanayinin ve işçi sınıfının gelişmesi, ama bu sınıfın egemen sınıflar tarafından hep en kötü hayat koşullarında tutulmak istenmesi sonucu ortaya çıkan ayaklanmaların ne şekilde anlatıldığına bakın. Burjuvazinin çok yerde aristokrasi-

yi kesin tasfiye etmesiyle sonuçlanan 1848 hareketlerine kasıtlı olarak böyle tutarsız biçimde değinilmiş. Çünkü bu hareketler gerçekte olduğu gibi anlatılsa, halk kitlelerinin varolan düzenleri etkileyişleri, zorlayışlarının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkacak. İşçi hareketlerini, halk ayaklanmalarını «anarşi», «kargaşalık» olarak niteleyip duruyor tarih kitaplarımız. Ama niçin bu hareketlerin etkisiyle «birçok ülke (nin) küçük demokrasi tecrübelerine» girişmek zorunda kaldığına hiç değiniyor mu? Halk hareketlerinin demokrasiyi amaçladığını belirtememek için değinmeyecek tabii.

Bir de Avusturya'nın neden çöktüğünü anlatışı çok ilginç. «Milli bir devlet» olmadığı için çökmüş. Bugünün Türk faşistleri de Türkiye'nin «selametini» «milli devleti» kurmakta bulmuyorlar mı?

Yineleyelim: tarihsel oluşumlar, derin kökleri ekonomik gelişmede bulunan, nesnel olaylardır, bunların yürütücüleri kişilerdir yalnızca. Ve bu olaylar, «Franz Joseph'in atalarının tahtını muhafaza etmesi» ile falan değil, ekonomik gelişime bakarak açıklanabilir ancak.

A.B.D.'nin Durumu

Amerika'nın gelişmesinin gerçek ekonomik olguları çarpıtılmış ve gerçek amaçları saklı tutulmaya çalışılmış. «Avrupa iki kampa ayrılmaya doğru giderken Birleşik Amerika eski başkanlarından Monroe'nun prensiplerine sadıktı. Amerika kıtasına Avrupa devletlerinin müdahalesini kötü görüyor, fakat kendi de Avrupa işlerine karışmayı aklından geçirmiyordu. Sanayileşmek ve zenginleşmek gayesiyle politikasının esaslarını

kuran iki partili Amerikan demokrasisi, XIX. asırda büyük buhranlarla karşı karşıya gelmiş, fakat bunları atlatmıştı. Gittikçe büyümüş, gelişmiş, zenginleşmişti.» (s. 251) Biliyoruz ki, tek bir kişi toplumların gelişmesinde belirleyici etken olamaz -Monroe'nun da olamayacağı gibi- ve ayrıca toplumların gelişmesinde belirleyici etken olan ekonomik gelişme soyut kavramlara (Amerika, Amerikan demokrasisi vb.) bağlanıyor. A.B.D.'de kapitalizm geliştikçe ülke içindeki çelişkiler büyüyor ve zaman zaman buhranlar yaratıyordu. Artık A.B.D.'de tekelci kapitalist üretim ilişkilerini geliştiren egemen sınıf, dış pazarlar, yeni üretici güçler ve yeni doğal kaynaklar aramanın zorunluluğunu duymuştu.

«Yok ettikleri kızilderililer, pek çok dil konuşan kabilelerden ibaretti bir veya birkaç ırk değillerdi. Üstelik hiç bir devlet kuramamışlar ve müstevli Amerikalıların karşısına küçük de olsa bir devlet teşkilâtı ile çıkamamışlardı.» (s. 251) İstilâcı Amerikalıların karşısına kızilderililerin bir devlet sistemi ile çıkamamalarının nedeni, aralarındaki ırk farklılıkları değil, üretim biçimlerinin henüz devlet kurabilecek düzeyde olmamasındadır. Bir sınıfın öteki sınıf -ya da sınıflar- üzerindeki baskı aracı olan devlet, sınıflı toplumlara geçişle ortaya çıktı. İlk devlet köleci devlettir. Köleci topluma geçilmeden, ilkel komünal toplulukta, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet yoktu. Bu demektir ki, sınıflar da yoktu, dolayısıyla devlet de yoktu. İşte kızilderililer, büyük bir eşitlik içinde yaşadıkları ilkel topluluk döneminden köleci düzene geçişi gerçekleştirmişlerdi. Dolayısıyla onların yönetim örgütü,

devlet değil, merkeziliği gittikçe artan, demokratik yanları oldukça fazla olan bir mekanizma idi. Şimdi yukarıda anlatılan şeye, «kızılderililerin Amerikalıların karşısına bir devlet teşkilâtı ile çıkamaması»na bir daha bakalım. İlerki bölümlerde de göreceğiz, tarih kitapları, faşist ideoloji gereği, devlete özel bir önem vermektedir. Burada da o çok kutsal ve olmazsa olmaz varlık, devlet olmadığı için kızılderililer yenilmişler izlenimi uyandırılmak isteniyor. Tabii, örgütlü devlet gücü büyük bir avantajdır, ama devletin «olmaması», zaten o toplumun henüz ilkel topluluk dönemini yaşadığını, köleciliğe geçişi başaramadığını, yani daha geri bir toplumsal düzenlenişe sahip olduğunu belirtir.

Komünizm

«Savaşın sonra dünyanın siyasi haritası değiştiği gibi, ondan çok daha fazla, toplumların bünyeleri tahavvül etti. Savaşın felaketlerinden faydalanan komünizm gibi, her türlü insan haklarını inkâr eden kanlı bir rejim, Rusya'ya yerleşti. Başka birkaç ülkeye de yerleşmesine de ramak kaldı. Milletler adetâ kollektif bir çılgınlığa kapıldılar.» (s. 261)

Emperyalizmin iç çelişkilerinin yolaçtığı I. Dünya Savaşı doğal olarak dünyanın siyasal haritasını değiştirmiştir. Fakat yazar, toplumların bünyelerini (ekonomik düzenlerini) ve siyasal haritaları birbirleriyle ilgisiz kavramlarmış gibi ele almış. Aynı zamanda burada sözü edilen toplum biçimi komünizm değil sosyalizmdir. Komünizm, sosyalizmin yukarı aşamasına verilen addır. Yazar yine sosyalizmi belirtirken ekonomik yapısından sözetmiyor ve üstyapısını da korkunç

bir yalanla, «insan haklarına inkâr eden kanlı bir rejim» olarak niteliyor. Bir de «Rusya'ya yerleşti» sözleri: hiç bir rejim herhangi bir ülkeye aniden yerleşmez. Bu, üretim güçlerinin gelişimi sonucunda üretim ilişkilerinin değişmesiyle olur. Emperyalist (kapitalist) üretim ilişkileri geliştikçe, çelişkiler büyümekte ve bu, yeni bir toplum biçimi olan sosyalizmin yeşermesine yolaçmaktadır. Rusya'daki «rejim değişikliği» de böyle, diyalektik bir gelişmenin sonunda olmuştur.

Yazar ayrıca milletlerin «kollektif bir çılgınlığa» kapılmalarından söz ediyor. Bir kere, herhangi bir tarihsel gelişmeyi belirleyen, milletlerin değil sınıfların mücadelesidir. Sonra, yazar, kollektivite (ortaklaşacılık) sözcüğünü çarpıtmak amacıyla kullanmış. Çılgınlık dediği şey ise, ezilen sınıfların haklarını alma savaşıdır.

«I. Dünya Savaşının pek mühim bir neticesi şüphesiz 1917 ihtilâli ile Rusya'da Çarlık (İmparatorluk) rejiminin akıl almaz derecede kanlı şekilde yıkılıp tarihte ilk defa olarak bir devlete komünist rejimin yerleşmesi oldu. O zamana kadar komünizm, bazı aşırı sosyalistlerin bir çeşit ütopyasından, hayalinden ibaretti. Tatbik edilemeyeceği, fayda mı zarar mı getireceği belli bile değildi. Lenin ve halefi Stalin, milyonlarca vatandaşın kanı pahasına, tarihin gördüğü en büyük diktatörlüğü kurdular. Lenin önce bütün milliyetlere istiklâl vaad etti. Bu şekilde Rusya'da birçok devlet, bu arada Türk devletleri kuruldu. Zira Rus İmparatorluğunun yarısı Gayrı Rus milletlerden meydana geliyordu. Komünistler maharetle anti-komünist güçleri bertaraf edip devleti ele geçirdikten sonra, istiklâl vaad ettik-

leri devletleri birer ikişer ele geçirip Sovyetler Birliği'ni kurdular.» (s. 263).

1917 Rus devriminin ekonomik nedenlerine değinmeyen yazar, sosyalizmi yine komünizm olarak çarpıtmış ve rejimi Lenin ve Stalin'in kişisel niteliklerine bağlamaya kalkmış, fakat biz bu rejim değişikliğinin üretim ilişkilerindeki çelişkilerden kaynaklanan tarihsel bir zorunluluk olduğunu, bunun da bilimsel bir gerçek olduğunu biliyoruz.

«Komünizm uygulanırsa fayda mı zarar mı getireceği belli bile değildi» diyor yazar. Tabii onun gibi, tarihi anlama yeteneğinden yoksun olanlar için belli değildir böyle şeyler. Ama onun «insan haklarını inkâr eden» vb. diye nitelleyip bir kenara attığı düzen, bir takım kötü niyetli adamların devleti ele geçirip, «devlete komünist rejimi yerleştirmesi» değil, işçi sınıfı önderliğinde işçilerin ve köylülerin iktidara geliyordu. Ve bu da, ezilen halk çoğunluğunun ezen azınlık üzerinde baskı kurması demek olduğundan, gerçekten de «tarihin gördüğü en büyük diktatörlük»tü.

«Baştan istiklâl vaad edilen milletlerin sonradan ele geçirilmesi» olayı ise tabii böyle değil, sözü geçen halkların özgür iradeleriyle Sovyetler Birliği'nde birleşmesidir. Yazara şunu hatırlatacağız: herhangi bir ideolojiyi, rejimi, düzeni beğenmeyebilir, eleştirebilir, hattâ suçlayabiliriz. Ama gerçekleri çarpıtmaya hakkımız yoktur.

Ayrıca yine millet ve devlet kavramları bol bol geçiyor, sınıflar ve sınıfsal çelişkilerden ise söz edilmemiş.

Emperyalizm

Lise tarih kitaplarının her tarafında gördüğümüz faşist demagoji, emperyalizm teriminde son dereceye ulaşmaktadır. Her yanından buram buram «üstün ırk» düşünceleri akan sözcüklerle faşist terminoloji özellikle bu alanda yoğunlaşmakta, etnik ve ulusal özelliklerin istismarı bu yönde alabildiğine yapılmaktadır.

Kitapların üçünde de Türk «ulusuna» ayrıcalıklı bir yer verilmektedir. Türkler dünya hakimiyeti peşinde, adaletli ve «kutsal» bir «devlet» için savaşan, «erdemli» ve «yüce» kişilerdir. Bu düşünceler Lise I tarih kitabının 81. sayfasında «Türk göçlerinin sebepleri» nde 3. madde olarak görülmekte:

«Türklerin birbiri arkasına çeşitli yönlerde yayılmalarını sağlayan sebeplerden biri de, Türk maneviyatının sağlamlığıdır. Bilinmeyen ufuklara doğru akmak, her an karşılaşılacak tehlikeleri göğüslemeye hazır bulunmak ve aralıksız bir ölüm-kalım savaşı ortamında yaşamak, her millet için tabii sayılacak bir davranış değildir. (altını biz çizdik) Bu ruhi zindelik Türklerde açık şekilde görülmektedir. Onların tarih boyunca, hareketli bir topluluk halinde, sürekliliğini sağlayan bu zindelik, başarılarla birlikte daha da artmıştır. Her askeri zafer yeni bir siyasi hedefe yolaçmıştır. Ülkeler fethedildikçe yeni fetih arzuları kamçılanmıştır.

«Bu durum zamanla Türklerde bir fütühat felsefesi ve hakimiyet mefkûresi doğurmuştur. Türk fütühat felsefesi dünyayı Türk töresinin himayesinde huzur ve sükûna kavuşturmağı gaye edinmiştir (abç.).»

Bu satırlarda «aralıksız bir ölüm - kalım sa-

vaşı»ndan övgüyle bahsedilmektedir. Savaşa bu derece yer ayırmak faşist ideolojinin emperyalist amaçları bakımından gereklidir. Yine «fütühat felsefesi» ve «hakimiyet mefkûresi» (Türkçeleri; fetihler felsefesi ve egemenlik ülküsü) kavramları savaşın meşrulaştırılmasını, hem de «Türk töresi himayesinde huzur ve sükûna kavuşturmak» amacıyla olağanlaştırılmasını getirmektedir. Aynı şekilde Lise III tarih kitabında da «Madem ki Türkler'e Avrupa'da hayat hakkı yoktu, Asya'da Türkler'le meskûn uçsuz bucaksız ülkelerle ilgilenmek, milli bir hak sayıldı» (Lise III, s. 211) tümcesi geçmektedir. «Hayat hakkı» kavramı bize Hitler'in bazı teorilerini anımsatmaktadır. Ayrıca bu faşist öğelere, Lise I kitabının 77. sayfasında «kafatasına» varıncaya dek betimlenen Türk soyu özellikleri ekleniyor. Lise II Tarih kitabının 82. sayfasında da Türk komutanlarının amaçlarının ne olduğu görülebilir (!). Hangi üstün niteliklerin sayıldığını tahmin edebiliriz herhalde...

Yine bunlara ek olarak Lise III Tarih kitabının 257. ve 267. sayfalarında dünyanın Alman-Rus dengesine dayandığı da «ifşa ediliyor.»

Bu düşüncelerin sonucu olarak başka insan toplulukları için yazarlar tarafından «emperyalizm»⁶ diye adlandırılan saldırganlığın Türk «ırkı» için olağan ve kutsal sayıldığı okunmaktadır. Gerçekten yazarlar Türklerin Hindistan'dan Avrupa'ya dek kurdukları imparatorlukların ihtişamını ballandıra ballandıra anlatmaktan çekin memektedirler.

6) Emperyalizm terimi çağlar boyunca değişik anlamda kullanılmıştır. Kitapta, biçimi ne olursa olsun, «dış sö-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu yayılmayı (emperyalizm diyemeveceğiz, yazarlar bağışlasın) ayrıca kutsallaştırmayı da unutmamaktadır kitaplar. Din böylece gerektiğinde destek olarak alınan, genelde ikinci plânda etken olarak görülmektedir. Bunun yanında bazı sempati gösterileri de unutulmamaktadır. Örneğin Lise I kitabının 109. sayfasında Hun hükümdarı Atillâ'nın babacan ve iyiliksever olduğundan sözedilmektedir. Bir tarih kitabında böyle özelliklerden sözedilmesinin ne anlam taşıdığı bir yana, biz şimdiye dek bunun tam tersini biliyorduk ve yaptığımız araştırmalarda yine aynı sonucu elde ettik.

Ayrıca Lise III tarih kitabında dış ülkelere alınan vergi ve tazminatların ustaca yokedilmiş olmasına rağmen Lise I tarih kitabı yazarlarının bu konuya dikkat etmediklerini görüyoruz. «Ruedan barışı yılda 350 libre altın karşılığında satın almış olan II. Teodosios...» (Lise 1/s. 98) biçiminde «Türklerin» de sömürücü olduğunu, yani zaman zaman manevi değerleri unutarak maddi çıkarlar peşinde koştuklarını tanıtlayan bir bölüm var. Yine aynı kitabın 134. sayfasında «Zaferden sonra Kapgan Kagan Çin İmparatorliğine isteklerini bildirdi:

mürü» anlamında sözedildiği farkedilmektedir. Bu yine idealist bir tarih görüşüdür, zira değişik üretim biçimlerinde hâтта bunların değişik aşamalarındaki dış sömürü ve yayılma biçimlerini aynı adla nitelemek, belki de yazarların çok arzuladığı bir kavram kargaşasına yolaçacaktır. Bugün emperyalizm sözcüğünün karşılığı «kapitalizmin tekeli en üst evresi» şeklindedir, bunun belirli özelliklerinden dolayı başka bir duruma emperyalizm denemez. Emperyalizm kavramını yerli geldikçe açmaya çalışacağız.

- a) Çin topraklarında oturan Türklerin vatanı iadesi
- b) 1200 ton tohumluk darı
- c) 3000 adet tarım aleti
- ç) 10 000 libre demir» diyerek Türklerin de sömürücü (yazarlara göre «emperyalist») olduğunu gösteriliyor.

Öte yandan, dar görüş açısı, yazarların «nendense» (!) bazı şeyleri kavrayamamalarına yolaçmaktadır. Lise II tarih kitabının 171. sayfasında Anadolu'nun Türkleşmesi açıklanmaktadır. «Anadolu'nun Türkleşmesinde baskı, göçürme, öldürme, nasıl yoksa islâmlaşmasında da herhangi bir zor kullanma söz konusu olmamıştır.»

Yazarlar muhakkak ki «asimilasyon» diye bir sözcüğü duymuşlardır ve tarihte büyük rol oynadığından haberleri vardır. Asimilasyon bir ulusun diğer bir ulusu özümsemesi, kendi içinde eritmesidir. (Örneğin, Türkleştirme) Bunun somut bir örneğini Kürt halkının ulusal özelliklerini kaybetmesini sağlamak amacıyla Kürtler üzerinde uygulanan baskı oluşturuyor. Sonuç olarak asimilasyon da yayılmanın içerdiği bir biçimdir ve aslında hiç de kitapta duyurulmak istendiği gibi güler yüzlü değildir.

Emperyalizm, kısaca değinirsek, kapitalizmin en yüksek aşamasıdır, kronolojik açıdan XX. yüzyılın başında ortaya çıkmıştır. Belirleyici özellikleri, üretim ve sermayenin merkezleştiği tekeller, finans-kapital temeli üzerinde doğan mali oligarşi ve sermaye ihracıdır. Tekel öncesi kapitalizmde ise sömürgecilik, yani açık askeri işgalle sürdürülen meta ihracına dayanan ticari bir sömürü mekanizma ve bunun hammadde sö-

mürüsü ile tamamlanması vardır. Bu iki olgu, emperyalizm ve sömürgecilik, birbirinden kesin olarak ayrılır. Yine aynı şekilde kapitalizm öncesi üretim biçimlerinde görülen dış sömürü ve yayılmayı sömürgecilik ve emperyalizmden ayırt etmek gerekir.

Oysa Lise III tarih kitabının 166. sayfasında 1839'daki durumu betimlemek için yazılmış hırs-
lı, kızgın satırların arasına karıştırılan emperya-
list sözcüğünü bırakın sayfa 109'da 1570'lerdeki olaylar üzerine şöyle bir tümce var: «Türkiye İs-
panyol emperyalizmine karşı İngiltere'yi savun-
muştur.»

Lise III tarih kitabının 268. sayfasında «Kö-
münist sömürgelerden ve peyklerden» sözedili-
yor. Bilimsel açıdan bakarsak, daha önce söyle-
diğimiz gibi sömürgecilik kapitalizmin gelişme
dönemlerine özgüdür, yani sosyalist bir toplum
için söz konusu olamaz. Peyk sözüyle kastedilen
anlamsa sosyalist ülkeler arasındaki doğal ve
olağan enternasyonal birlik ve dayanışma olsa
gerek.

Buna karşılık örneğin «esir Türkler» (!) üze-
rine yaktığı ağıtlara gerçekte Y. Öztuna da inan-
mıyor olmalı, çünkü 437. sayfada Sovyet Türk
Cumhuriyetleri'nin kültür alanında bile, yaşa-
dıkları ileri toplumsal düzenin -bize göre- doğal
bir sonucu olarak, Türkiye'den çok yüksek bir
düzeyde bulunduklarına bazı örnekler veriliyor:
«Meselâ Türkiye'de Türk musikisi sistemi ile çok-
sesli musiki, opera ve senfoni, milli bale gerçek-
leştirilemediği halde, bu iş, Sovyet Türk Cumhu-
riyetlerinde **çoktan** halledilmiştir.» (abç) Aslın
da bunun ekonomik altyapının kültürel üstyapı-

ya zorunlu bir yansıması olduğunu belki yazar da birgün anlayacaktır.

Hepimiz I. ve II. Dünya Savaşları'nın emperyalist savaşlar olduğunu biliriz. Oysa «tarih kitabımız» (Lise III) 254. sayfasında -başlıktaki dışında bir tek emperyalizm sözcüğü geçmeden I. Dünya Savaşı'nın «pek eski ve pek girift menşeleri»ni açıklıyor. Bu açıklamaya göre nedenlerin biri «an'anevi Britanya siyasetinin Almanya denizlerde ve sömürgelerde kendisiyle rekabete kalktı diye ezmek istemesi», diğerlerini saymaya gerek yok.

Yine Lise III tarih kitabında reklam televizyonu, ilkel duyguları tahrik eden uyuşturucu sinema ve «pop»- müzik aracılığıyla oluşturulan emperyalist kültür birikiminden hiç söz edilmezken yazar sayfalarını çağdaş sanata sövgülerle doldurmakta, ayrıca bu «kabahati» (!) de komünistlere yüklemektedir. Gerçekte o herşeyin kurallı bir gelişim içinde olduğunu anlayamaması sonucu tüm ilerici ve devrimci hareketleri (bu arada ulusal kurtuluş savaşlarını) -büyük ölçüde haklı olarak- komünistlerin üzerine yıkmaktadır, ancak birçok burjuva sanat ve fikir adamı da sanat ve kültürdeki biçimsel gelişmeleri benimsemektedir, yazar bunun farkında değildir he-nüz.

Yine aynı hızla bilimsel sosyalist düşüncenin dünyadaki sürekli zaferlerini Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin çıkarlarıyla özdeş tutmaktadır. Elbette sosyalizmin gelişiminde bu iki büyük sosyalist ülke halklarının da çıkarı vardır, ancak «sadece» dünyanın başka halklarının çıkarı kadar...

KÜLTÜR-AHLAK-DİN

Kültürü üretim biçiminin belirlediği ve toplumun özel gelişim yasalarına göre değiştiği bilimsel bir gerçektir. Kültür insanın belli bir ereğe göre oluşturduğu üretimin tümüdür ki, ilkel doğanın karşısına yepyeni bir doğa, insansal bir doğa koyar. İnsan doğayı değiştirerek kültürü oluşturur. Belli bir üretim biçimi, yapısına uygun düşen belli bir kültüre sahiptir. Yani kültürü belirleyen üretim biçimidir. Bir toplumun üretim biçimindeki değişiklik o toplumun kültürünü de değiştirir. Farklı üretim biçimleri farklı kültürlerle sahiptir. Buradan çıkarak «feodal toplum» kültüründen ya da «kapitalist toplum» kültüründen sözederiz.

Faşist ideolojinin temeli olan doğa yasaları topluma uyarlanması amacıyla kitapta (Lise I) kültür kavramı tahrif edilmektedir. Sayfa 179 da verilen kültür kavramının tanımına bakalım: «Her cemiyette dil, din, ahlâk, hukuk, iktisat alanlarında belirli özellikler görülür. Bunların hepsine birden «kültür» denir. Dilsiz, örf ve âdet-siz, inançsız cemiyet düşünülemez. Bu bakımdan topluluklar mutlaka birer kültüre sahiptirler. Başka bir deyişle her kültür, bir milleti temsil eder.» Kitapta yüzyıllar öncesinin Orta Asya Türk topluluklarının «hayvan uslûbuna» dayanan, «Bozkır kültürü» diye nitelendirdiği, doğa

yasalarını yansıtan kültür, Türk kültürü olarak sunulmaktadır. Soralım kitap yazarına: Toplumlar hiç mi evrim göstermemişlerdir, yüzyıllar öncesinin insan topluluğunun üretim tarzı ile günümüz üretim tarzı özdeş midir ki, kültürün aynı kaldığından sözediyor? O günden bu güne varlığını koruyabilmiş, çağlar öncesi insanlarının «hayvan uslûbuna» dayanan kültürünün bugünkü toplumsal koşullarda geçerliliğini savunabilmek için yazar, elbette ki kültürü üretim biçimlerinin belirlediğini yadsıyarak, bu kavramı tahrif etmek zorundadır. Bize ders kitabı (!) olarak sunulan bu eserin (!) hangi amaca hizmet ettiği, kafalara neyi yerleştirmek istediği ortadadır. Sayfa 182'de (Lise I) tahrifat kervanına bir yenisi daha eklenmektedir. «Her kültürün üç temel dayanağı vardır: 1) Coğrafi çevre 2) İnsan 3) Cemiyet.» Doğa karşısında güçsüz, onu tanımayan ilkel topluluk için coğrafi çevrenin belirleyiciliğini, kültür üzerindeki etkisini yadsıyamayız. Ama insanın doğaya egemen olduğu, onu kendisine uyarlayabildiği günden sonraki toplumsal aşamada coğrafi çevrenin belirleyiciliği aşılmıştır. Tek başına insan, kültürü yaratamaz. Toplumdur doğayı değiştirerek kültürü yaratan. Toplumun bir parçası olan insan da ancak toplum çerçevesi içinde kültürün yaratılmasına katkıda bulunur, dolayısıyla insanı **toplumdan ayırarak**, kültürün yaratıcısı olarak koymak yanlışır.

Yukarıda yazarın «Her kültür bir milleti temsil eder,» dediğini belirtmiştik. Bu doğru değildir. Kuşkusuz kültürün milli yanı vardır. Ama bu, millet olgusunun tarihte ağırlığını koymasıy-

la çıkmıştır. Daha önceki toplumsal aşamalarda milli bir kültürün varlığından söz edemeyiz. Kültür sınıfsal bir öze sahiptir ve belirleyici olan yanı da budur.

Bireyleri daha önce belirttiğimiz denli üstün olan Türk toplumunun elbette kültürü de en üstündür, kitap yazarınca:

«Bozkır kültürü şimdiye kadar gördüğümüz gibi insanın en tabii eğilimlerini en iyi şekilde temsil eden bir anlayış bütünüdür. Bu kültür Çin'i yüzyıllarca baskı altında tutmuş, köhne Roma'yı çökertecek şartları hazırlamış, Bizans'ı tarihe gömmüştür. Eski dünyanın yarısını Türkün hizmetine vermiştir. İran, Irak, Mısır, Balkanlar ve Orta Avrupa'nın Türk kültürü ile temasa geçtikten sonra ne kadar değiştiğini ve bu bölgelerin ne ölçüde insani ve ferah bir yaşama ortamına kavuştuğunu tarih göstermektedir.» (Lise I s. 225). Bozkır kültürü, yazarın yansıttığına göre doğada hep güçlünün hükmetmesiyle sonuçlanan hayvanlar arası mücadeleyi konu alır. Faşist ideolojinin temeli, doğa yasalarının toplum için de geçerli olduğudur. Buna göre de hükmetme duygusu «insanın en tabii eğilimidir». İşte bu yüzden bozkır kültürü insan tabiatına, özellikle -aşağıdaki alıntılarda görüleceği gibi- atla pek haşır neşir olduğu için kendini başkalarından üstün hisseden güçlü Türk'ün tabiatına uygundur. «Bozkır kültürü at ve demir üzerine kurulmuştur... Bozkırlı Türk'e at iki imkân sağlamaktaydı: 1) At üstündeki insan kendisini başkalarından daha üstün hissediyordu, 2) Atın sür'ati sayesinde kısa zamanda istenilen yere ulaşabilme arzusu tatmin ediliyordu. Bozkırlı Türkler

tarihte bu iki hususu gerçekleştiren ilk topluluktur. At sayesinde kazanılan üstünlük duygusu eski Türk «beylik gururu»nu yaratıyordu. Sür'at ise geniş ufuklara hükmetmek arzusunu kamçıliyordu. Bunu gerçekleştirmek için gerekli araç da «demir» di.» (s. 223/Lise I) «Ama hükmedilen uluslar sakın üzülmesinler. Çünkü beylik gurununa sahip Türkler bir içgüdü olan hükmetme isteğini bazı milletler gibi sömürmek için kullanıp istismarcılığa yönelmezler. Hüküm altına aldıkları insanları severler. İşte bu insan sevgisinden de adalet, hürriyet ve eşitlik anlayışları doğmuştur» (Lise I/s. 223) «Türklerin tarihte çeşitli kavimleri idare etmekte gösterdiği başarının temelinde, insan psikolojisini iyi bilmeleri ve anlamaları vardır. Türk milleti bu konuda antikçağ medeniyetinin temsilcilerini bile geride bırakmıştır. Buna Türk'ün gerçekçiliği de denilebilir.» (s. 224/Lise I) Gördüğümüz gibi «hayvan uslubu» açıkça meşrulaştırılmak istenmekte ve insan sevgisi örtüsü altına sokularak sevimli gösterilmeye çalışılmaktadır. Yani faşistler hükmettiklerini sömürecek kadar merhametsiz değildirler, denmek istenmektedir.

Kitapta en üstün Türk toplumunun en üstün karakteri söyle koyuluyor. «Türk karakterinin... mühim bir unsuru üstünlük şuuru (complexe de supériorite)'dur. Türk vekarı da ünlüdür. Türk vakurdur. Vekarı içinde mütevazı, ciddi ve ağırbaşlıdır. Gürültüden ve gevezelikten nefret eder. Az konuşur. Hemen hiç gürültü yapmaz. Kahkahayla gülmemeye dikkat eder. Heyecanını belli etmez. Sessizliği sever. Huzuruna düşkündür. Koşmaz. Sokakta kimseyi kovalamaz. Sokakta

ilgi uyandıran birşey gördü mü bakıp geçer, durup kalabalık yapmaz. Ağırbaşlı ve anlayışlıdır. Erken yatıp güneş doğmadan kalkar. Dedikodu-yu sevmez. Övünmeyi ayıp sayar. Çocuklar çığ-lık atmaz ve dövüşmezler. Yüksek sesle konuş-manın ayıp olduğu her çocuğa öğretilir.» (Lise III/s. 407-408). Bu sözler üstüne söylenecek pek bir şey yok sanırız. Kaldı ki, tüm dünyada bu özelliklere sahip kişileri arayacak olursak, bulunabilecek olan üç beş kişinin arasında sayın yazarın da yeralacağı bizce şüphelidir.

«Büyüğe saygı, küçüğe sevgi, değişmez Türk terbiyesidir. Burada büyüklük yalnız yaş bakımından değildir. Aynı zamanda makam ve servet bakımındandır.» (Lise III/s. 408). Yani toplumun varolan hiyerarşik yapısının en üst katındakilere, «güçlülere» saygı, değişmez Türk terbiyesi kuralıdır, demek istiyor yazar. Ezilen, yoksulluk içinde yaşayan «gücsüzlere», halka ise tevekkülü öneriyor. Yalnız bu aşırı dozda olmamalı, çünkü «tevekkül çok oynak bir meziyettir. Akli esir edecek dereceye varırsa miskinlik halini alır. Sabır şeklinde ise şüphesiz insanın yararınadır.» (Lise III/s. 409) Yani yarattığı değere sahip çıkılan, sömürülen yoksul halk sabretmelidir. Allah nasıl olsa onu da görecektir; ayrıca şikâyet etmesine, hele hele hakkını istemesine hiç gerek yoktur, çünkü ona hükmedenler onu aynı zamanda «sevmektedirler». Ama eğer sabretmezse «haddini bildireceklerdir», bu da ayrı mesele.

Y. Öztuna, Türkeş'in «davadan döneni vur!» emrini de şöylece vurguluyor, Türk'ün karakter özelliklerine dayandırarak: «Türk için vefasız

adam köpekten aşağı bir mahluktur. Vaat ve yemine sadakat esastır. Vaadinden ve yemininden dönenin ödeyeceği kefarete çok ağırdır. Verdikleri sözün esiridirler, ne bahasına olursa olsun yerine getirirler.» (Lise III/s. 408-409).

Lise son tarih kitabında aynen şöyle deniyor. (s. 410): «Türk toplumunda ahlâk ve karakter bozulması yenidir. XX. asırdadır. Fakat bu bozulmada, Türk toplumunun **dinamik** toplum halinden pasif toplum haline gelmesinin de tesiri de vardır...» İşte kan dökmeyi, başkalarını ezmeyi dinamiklik, ahlâklılık sayan faşist «anlayış» (!) Acaba güçsüz milletlerin, onların «psikolojilerini anlayan» güçlü milletlerce yönetilmeleri gerektiği anlamı çıkmıyor mu buraya gelene kadar aktarılanlardan? Üstelik Türkler, bu avantajlarını kötüye kullanıp sömürme gibi bir istismarcılığa yönelmeyeceklerini, çünkü hükmettiklerini sevdiklerini söyleyerek temize çıkabileceklerini mi sanıyorlar?

Kitabın hemen her sayfasında yeralan saldırganlık kışkırtmalarının somut bir örneğini aşağıdaki alıntılarda görebiliriz: «Ahlâklı milletler ve zayıf milletler olduğu doğrudur. Tarih bunu gösterir.» (s. 363/Lise III) Yazarca Türk milletinin en üstün ahlâklı olduğunu eklemeye gerek yok herhalde. «Milletlerin seciyyesi, karakteri bin yılda oluşur. **Daha önceki** Yunanlı da böyleydi...» (s. 367/Lise III) sözleriyle karşıt hiçbir çıkarı olmayan Türk ve Yunan halkları arasına sokulan düşmanlık açıkça körüklenmektedir. Aynı karalamalar sosyalist ülkelere de yöneltilmektedir. s. 403'de (Lise III) Birinci Dünya Savaşından sonra «Türkiye dışı Türk âlemi, sömürge-

ler halindedir,» deniyor. «Siyasi sömürgecilikle Dünya Savaşlarından sonra gücünü kaybeden Batı, komünist olsun, kapitalist olsun kültür emperyalizmine sapar.» (s. 403/Lise III) Komünist bir ülke için kültür emperyalizmi diye birşeyin sözkonusu olamayacağını kanıtlamayı bir kenara bırakalım, bir kaç sayfa ötede (s. 437) yazar, yukarıdaki karalamalarını kendisi yalanlıyor. Bu sayfada «Sovyetler'de her dereceli okullarda Türkçe öğretim yapıldığı, Türk Sovyet Cumhuriyetlerinin millet meclisleri, devlet ve hükümet başkanları, bakanlar kurulu, ayrı bayrakları olduğu» belirtilmekte, hâttâ «Türkiye'de Türk musikisi sistemi ile çoksesli musiki, opera ve senfoni, milli bale gerçekleştirilmediği halde, bu iş Sovyet Türk Cumhuriyetlerinde çoktan halledilmiştir,» denmektedir. Yazarın düştüğü bu açık çelişki, yaptığı karalamanın amacını ortaya koymaktadır.

Aynı şekilde Orta Asya'daki Türklerin dinleri konusunda çelişik şeyler konmaktadır. Sayfa 206'da (Lise I) belirtildiğine göre, «Türklerde totemcilik yoktu». Ama hemen yanındaki sayfada «Yağmur, dolu yağdırmak, rüzgâr estirmek için sihirine başvurulun» ya da «... taşı kutsal sayılırdı,» deniyor. Sayfa 206'da «Türklerin kurta tapmadığı» söylenmekte ama s. 216'da (Lise I) bu sözlerle çelişen bilgiler verilmektedir: «Türk kültüründe kurt ile ilgili destan...»

Osmanlı toplumundaki dinsel inanışlar konusunda da çelişik şeyler son derece doğalmış, doğruymuş gibi yansıtılmaktadır. Yazarın belirttiğine göre «Osmanlı toplumuna girmek serbesttir. Müslüman olmak, samimi olarak bu dine

inanmaktan başka şartı yoktur. Ama bu toplumdan çıkmak serbest değil, yasaktır, cezası ölümdür. Kişi ve toplum din değiştirmeye asla zorlanamaz. Ama, hür vicdanı içinde düşünüp, taşıyıp Müslüman olmaya karar verdikten sonra, artık bu dini bırakamaz.» (s. 368/Lise III) Gördüğümüz gibi Osmanlı toplumunda din seçme özgürlüğü değil, Müslüman olma özgürlüğü söz konusudur. Din konusundaki bu «özgürlüğe» gerekçe olarak da birkaç satır aşağıda «... Zira iman, şahsi, vidanî, kişi ile Tanrı arasında bir iştir» denilmektedir. Din seçme özgürlüğü sadece müslümanlık için geçerliyken, bu durumda imanının kişi ile tanrı arasında olduğu nasıl söylenebilir? Kişinin dine inanıp inanmama konusunda yazarlarca özgür olduğu toplumumuzda dinsizlik için açıkça «mikrop» deyimini kullanılmaktadır. (s. 368/Lise III)

Çelişik bilgiler yanında yalan da söylenmektedir: «Ortaçağ ümmet devridir... Bu suretle millî bir devlet gibi millî ilim de Batı'dan daha erken teşekkül etmiştir.» (s. 399/Lise III) Osmanlı İmparatorluğunun en parlak devirlerinde Türkçe'nin korunmayıp, tersine Arapça, Farsça ve Türkçe dillerinin karışımından oluşan Osmanlıcanın egemen sınıf tarafından kullanıldığı bir gerçektir. (Divan edebiyatı!) Ayrıca yazarın sözlerinin doğruluğu (!) kitapta kullandığı arı (!) dilden de kolayca anlaşılmaktadır. Yukarıdaki alıntıda geçen «millî ilim» sözü bize sosyoloji, tarih gibi toplumsal bilimlerin yanında, pozitif bilimleri de millileştirip bir «millî fizik», «millî matematik» yaratmaya çalışan Hitler'i anımsatıyor. Bilim evrenseldir, «millî bilim» diye birşey olamaz, çünkü

o zaman yığınla tarih bilimi, sosyoloji bilimi ortaya çıkardı. Hele çok sayıda «milli» matematik olması komik olurdu herhalde.

«Türk tarihi çeşitli Türk topluluklarının ayrı ayrı bölgelerde ortaya koyduğu tarihlerin bütünüdür.» ve «Dünya tarihinin en eski ve devamlı kavimlerindenidir.» sözleri bize burada «Üstün Türk Irkı»ndan söz edildiğini açıkça gösteriyor. Ayrıca bir ulustan söz edilirken, ulusun tarihin belli bir döneminde ortaya çıktığını vurgulamak gerektiğini defalarca belirttik. Bunlara göre, «Türkler, 4 bin yılı bulan mazileri boyunca Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarına yayılmış büyük bir millettir,» tümcesi bizi düşündürüyor. Kitabın yazarları sözü edilen toplulukları millet bütünlüğüne götüren etkenin, toplulukların «ortak Türk ulusal karakteri» olduğunu anlatmak istiyorlarsa, affedilmez bir hataya düşüyorlar. Burada yazarlar. Türkler için saf toplulukların ortak bir kavmi anlayışını getiriyorlar; bunun adı ırkçılıktır.

Türk tarihini oluşturdıkları savunulan toplulukların tarihleri eski ve yeni toplulukların tarihleriyle içiçe geliştirse ve biz hâlâ bunların ortak bir ulusal karakterleri olduğunu söylüyorsak, kendimizi varlığı görünmeyenlerle zorunlu olarak şartlandırmak durumuyla karşılaşırız.

Lise I tarih kitabında «Türk» adının güç-kuvvet anlamını taşıdığı söyleniyor ve yazarlar böylece faşist ideolojinin kaynaklandığı doğa yasalarınınca belirlenmiş olan bir üstünlükten söz ediyor. Yani «Türk ırkı» adında olduğu gibi güçlüdür ve dünyayı yönetmekle görevlidir. (Bu bize hayvan sürülerinin başkanlarının en kuvvetli

hayvanlar olması gerekliliğini sunan doğa yasasını anımsatıyor.)

«Türkler, yeryüzündeki üç büyük beyaz ırk grubundan 'Europid' adı verilen grubun 'Turanoid' tipindendir. Kafa yapıları 'brakisefal' dir.» (s. 77/Lise I) Tarih sahnesine köleciliğin meşrulaştırılmak istendiği dönemlerde, ellerinde insanların kafataslarını ölçmeye yarayan kompas aletleriyle fırlayan, asırlar öncesinin antropologlarının getirdiği görüşleri günümüzdeki bir tarih ders kitabı ile yaymaya çalışmak tarih biliminin içeriğiyle ne kadar karşıt ise, faşist ideoloji ile, «kafatasçılık» ile o denli büyük uyuşma halindedir.

Yine kitabın yazarına sormamız gereken bir konu da; «Beyaz renkli, hafif dalgalı saçlı, orta gürlükte sakallı, değirmi yüzlü, endamlı ve sağlam yapılı» (s. 77/Lise I) diye yaptığı Türk tarihine ne ölçüde uyduğudur.

Yine kitapta, (Lise I) âdil ve haksever olan Türklerin fütühat veya sızma ile etrafa yayılma sırasında çeşitli şekillerde itham edildiğini ve bu ithamların uydurma olduğu yazıyor. Adillik ve hakseverlikle «fütuhatin» yanyana olabilmesi gerçekten dahice bir buluş.

Kitapta bizlere sunulan faşist ideolojiyi daha iyi sergileyebilmek için Hitler'den bir alıntı yapıyoruz: (Kavgam/s. 82) «... nitekim ülkeler fet-hedildikçe yeni fetih arzuları kamçılanmıştır.» Bir alıntı da Lise I tarih kitabından (s. 81): «Türk fütühat felfefesi dünyayı Türk töresinin himayesinde huzur ve sükûna kavuşturmayı gaye edinmiştir.» Bu alıntılardaki ifadeler ne kadar ben-ziyor değil mi?

DEVLET, HİYERARŞİ VE SEÇKİNLİK

Tüm faşist teorilerin ortak bir özelliği vardır: Hiyerarşi kavramına özel bir önem vermele-ri, giderek toplumun özel gelişim yasalarını yad-sıyarak, doğadaki kaba hiyerarşik yasaları de-ğiştirmeksizin, topluma uyarlamaları. Madem toplum yasaları yadsınmakta ve bunların yerine doğa yasaları konmaktadır, öyleyse toplumsal olayları açıklamakta faşistler özel bir terminolo-ji geliştirmek zorundadırlar. (üstün ırk, millî bir-lik, millî bilim, başbuğ, millî devlet...) Şimdi Yılmaz Öztuna'nın Osmanlı tarihini çarpıtarak faşist ideolojinin bu kavramlarını nasıl uyarla-dığını görelim.

Sınıflı toplumun varlığı yadsınmamaktadır «Devlet görevlileri, şehir-kasaba halkı (burjuva-zi), köylü ve köleler.» (s. 371/Lise III) Bilimsel düşünen he kimse, içinde sınıflar barındıran

her toplumda zorunlu olarak sömürünün ortaya çıkacağını kabul eder. Sömürüyü ortaya çıkaran, mülkiyetin varlığı ve dağılışı biçimidir. Tabii ki ekonomik ve toplumsal ilişkiler içinde **bulunmayan!** sınıfların mülkiyeti de sömürüye neden olamaz. Varolan toplumsal hiyerarşinin korunmasından ve haklı gösterilmesinden kaynaklanan, varolan hiyerarşik statülerin toplumu biçimlendiren doğa yasalarının zorunlu sonucu olduğunu kabul eden faşist dünya görüşü için sınıfların yadsınması diye birşey zaten sözkonusu değildir. Sınıflı toplumun ayıbını örtmek için yapılacak şey, yani meşruluğunu kanıtlamak için gerekli şey, bu toplumsal sınıfların birbirleriyle olan ilişkisini susarak geçiştirmek böylece de-sınıflar arası ilişki yoksa sömürü de olamayacağına göre- sömürünün varlığını yok göstermektir. Bu tutumun ikinci bir sonucu da egemen sınıfın baskı aracı olan devletin gerçek kökenini karanlıkta bırakmak, varlığına soyut ve üstün bir anlam vermek, kısaca devleti mutlaklaştırmaktır. Sınıf farkları bireysel yetenek farklarına bağlandığına göre en yeteneklilerin -Y.Ö.'nın dediği gibi- yönetici bir sınıf oluşturmaları en doğal şeydir. Bu anlayış sadece toplumsal sınıfların varlığını mutlak kabul etmektir: tek tek kişiler ise haldeki toplumsal yerlerini yeteneklerine daha uygun bir yerle değiştirebilmektedirler. Yetenek doğaldır, doğal yasalar onları saptar. Aynı yasalar toplumu da biçimlendirir. «Bu dört sınıftan birinden diğerine geçmek mümkündür ve kolaydır. Asalet olmadığı için hiç bir baraj yoktur» (s. 371/Lise III) Tek tek bireylerin yükselmesine gösterilen bu hoşgörü-

nün de bir sınırı vardır. Bireylerin yer değiştir-
mesi değil de yeni sınıfların türemesi ve varolan
toplumsal hiyerarşinin değişmesi söz konusu ol-
duğunda Y.Ö. tavır değiştirmektedir. «Eski ai-
leler büyük darbe yediler ve bütün dünyada ser-
vetlerini, şuradan buradan türeyen şahıslara bı-
raktılar. Bu bilhassa Türkiye gibi asaletin olma-
dığı ülkelerde müşahede edilen bir içtimai hâ-
dise şeklinde tecelli etti.» (s. 261/Lise III) Burada
yeni türeyenler burjuva kesimini oluşturmaya
başlamıştır. Bunlar varolan Osmanlı düzeninin
yadsınmasıdır. Konudan ayrılarak bir saptama
daha yapalım: Y.Ö.'nün bu alıntıdaki sözleri ile-
rideki şu sözleriyle çelişiyor: «Doğuştan imtiyazlı
tek aile, Osmanoğulları'dır. Yalnız baba tara-
fından Osmanoğlu doğmak, o şahsa doğuştan
imtiyaz sağlamaktadır.» (s. 371/Lise III).

«Devlet vatandaşın yüksek haklarını savun-
makla yükümlü...» (s. 363/Lise III) Eğer sistem
meşru ise ve doğa yasalarının getirdiği biricik
olasılıksa, toplumsal sınıfların değişmesi, doğa-
nın hiyerarşi yasalarına aykırı ise, yani aşağı
toplumsal katmanlar için -katman olarak- yu-
karı yükselme umudu yoksa, bugünkü yapının
kavgasız, gürültüsüz korunması onların da hu-
zurunu sağlar. Öyleyse devlet, o soyut yüksek var-
lık bu anlamda gerçekten de tüm vatandaşların
çıkarlarını düzeni savunarak kollamaktadır.
«Fütuhat»tan başka bir dinamizm tanımıyan fa-
şist ideolojinin varacağı en doğal sonuç bu. 362.
sayfada «yüce devlet, devletin yüce çıkarı» kav-
ramları dört kez geçmekte. «Herşey... devletin
yüce çıkarı içindir.» (s. 378/Lise III) «Kadı ise,
devlet otorite ve menfaatinin temsilcisidir. Os-

manlı düzeni budur. Kuru hukuk kalıpları için devlet menfaatinin ihlâl edilemeyeceği prensibi hâkimdir. Zira hukuk kalıpları da, herşey gibi, devletin ayakta durması ile kâimdir ve devletin ayakta durması içindir.» (s. 378/Lise III).

«Yüksek devlet fikrini padişah temsil ediyordu.» (s. 362/Lise III) Ordunun başı olarak, başkumandanı olarak, islâm dinin başı olarak, halife olarak ve de tek imtiyazlı aileden gelen bir kişi olarak padişahın sıfatlarından kuşkulanan-
mak «şer'i terimle huruc ale's-sultân idi ki, Allah'a ortak koşmak hariç en büyük küfürlerden biriydi» (s. 362) Böylesine mutlaklaştırılmıştı sultan. «Devletin hiçbir şeyle en uzaktan bile mukayese edilemeyecek derecede yüce olan menfaatini sağlamak için padişah, bir elinde orduyu, bir elinde ulemâ'yı tutuyordu. Her ikisini de çok iyi tutuyordu.» (s. 363/Lise III) Ne kadar da Führer'e Duçe'ye benzetilmeye çalışılmış değil mi? Devletin yüce çıkarlarını benliğinde toplamış kişi olarak sultanın hiçbir şeye karşı yükümlülüğü yoktur. Din ve hukuk kuralları sadece sultanın kişisel iradesine uygun düştükleri zaman uygulanırlar. «Bizzat pâdişah, adalete itaat ederdi. Padişahın adalete itaatı, tab'asına örnek olmak içindi. Yoksa devletin yüksek menfaati neyse, o şekil uygulanırdı. Körükörüne kanunculuk diye birşey yoktu. Devletin menfaati neyse, o kanun ve hüküm getirilirdi.» (s. 371/Lise III) «Osmanlı devleti, sanıldığı gibi bir şeriat devleti değildir. Eski Türk hukukundan gelen ve 'hakânî' ve 'sultânî' denilen sistem, devletin yüksek menfaatlerini kollayan bir düzendi.» (s. 369/Lise III) «Tabii 'sultânî' ve 'hakânî' denen ve elimizde 'ka-

anûn-nâme' adıyla yüzlercesi bulunan kanunlardaki hükümlerin, şeriat hükümleriyle açıkça çelişmemesine dikkat edilmiştir.» (s. 369/Lise III).

Hiyerarşinin en üst basamağındaki kişinin hukuk kurallarını çiğnemekteki özgürlüğü Y.Ö.'nin ne denli takdirine mazhar oluyorsa, hiyerarşik yapıda görülebilecek en ufak bir yumuşaklık da öylesine sert bir tepki yaratıyor. Temyiz konusunda bakın ne diyor Y.Ö.: «Fakat aslında bu da bugünkü anlayışımıza göre sağlam bir temyiz yolu değildi. Zira sancak beyi ve beylerbeyinin kadi'yı azletme, cezalandırma ve onun kararını değiştirme yetkisi yoktur. Kadi'nın âmiri, ya Rumeli, ya Anadolu kazaskeridir. Bu iki efendi de İstanbul'da oturmaktadırlar. Cürm-i meşhurluk bir vak'a olmadıkça koca bir eyalet beylerbeyisi, bir ilçe kadısına müdahale edememektedir.» (s. 378/Lise III) Dine, hukuk konusundan sezilebileceği gibi, bayağı ikinci plânda değinilmektedir. Sanırız ki, önemi de, tarihsel gerçeklerin sıkı bir çarpıtılması pahasına olsa da, oldukça hafifsenmektedir. «Aynı dinden olan milletlerin ahlâk ve karakterleri birbirine hiç benzemez. Din, milletlerin karakterlerini derinlemesine değiştiremez.» (s. 363/Lise III.) Ancak faşist amaçlarına kılıf olabildiği oranda dinden övgüyle sözedilmektedir: «İslam ise aktivite dinidir. Cihad fikrinin şampiyonudur. Miskinlikle ilgisi yoktur.» (s. 365/Lise III) «Çok canlı milliyetler, İslâm kardeşliğine yalnız güç kazandırır. Cansız milliyetler ise İslâm dinini sömürgeler dini haline getirmiştir.» (s. 365/Lise III).

Görüldüğü gibi sultanın dine karşı bağımsızlığa da mutlaktır: «Padişah aynı zamanda halife-

dir. Yani dünya Müslümanlarının en büyük lideri.» (s. 272/Lise III) «Ancak her şey, padişah adına yapıldı. Padişah adına yapılan her şeyin devletin yüksek menfaatlerine uygun bulunması ve bu irade karşısında akan suların durması lâzımdı. Nazari olarak her şey padişaha aitti. Gene nazari olarak her şeyden padişah mes'uldü.» (s. 274/Lise III) Sultanı Führer'e benzetme çabalarını yeterince vurguladığımıza inanıyoruz.

Şimdi Sultan'ın altında yeralan öteki yöneticilere ve tüm toplumu biçimlendiren hiyerarşik yapının yazar tarafından nasıl özümlendiğine (!) ve aktarıldığına bir göz atalım. «Türk toplumu, itaat temeline dayanmaktadır. Piramidin başında padişah vardır. İrâdesi münakaşa edilmemektedir. İrâdesine saygısızlık, günah, devletin ve netice bakımından tab'anın menfaatlerine aykırı sayılmaktadır. Dehşetli bir hiyerarşi mevcuttur. Kendisinden 6 ay önce ustalığa yükselmiş bir esnafa diğer bir usta, hayat boyu gerçek bir saygı göstermektedir. Ailede aile reisinin otoritesi kesindir. Karşılıklı sevgi ve saygı, tam bir hak kâniyet anlayışına dayanmaktadır. Toplum kanaatkâr ve tokgozlüdür.» (s. 414/Lise III) «Büyüğe saygı, küçüğe sevgi, değişmez Türk terbiyesidir. Burada büyüklük yalnız yaş bakımından değildir. Aynı zamanda makam ve servet bakımındandır.» (s. 408).

Sadece yönetim ve askerî kademelerde yeralanların tek tek anlatımına on sekiz sayfa ayrılmıştır (s. 372-390). Ayrıca sözlükteki 302 sözcüğün 149'u ünvanlara, 20'si de hanedanlara ayrılmış, hattâ camiler bile protokol sırasıyla verilmiştir. «Selâtiyn camilerinin protokol sırası var-

dır. İstanbul'da bu sıra şöyleydi: Fatih'in Ayasofya'sı, I. Ahmet'in Sultanahmet'i, Kanuni'nin Süleymaniye'si, II. Bayezit'in Bayezit'i, Fatih'in Fatih'i.» (s. 389) Bu şekilde öğrencilerde şöyle bir hiyerarşi kavramı yaratılmak istenmektedir. Ast-üst, güçlü-güçsüz, yöneten-yönetilen ilişkileri abartılarak, giderek saptırılarak, bunların hiç bir zaman ortadan kalkmayacak, ebedi kavramlar olduğu inancı verilmek isteniyor. Bilindiği gibi, halkın sürü, bir avuç kişinin de bu sürüyü yönetecek kişiler, üstün insanlar olduğunu kabul eden faşist dünya görüşü, bu tür bir hiyerarşik yapıyı kendisine temel alır.

Aynı düşüncenin, kitap boyunca devletler arası ilişkileri ne anlamda incelediğini görelim. Bildiğimiz gibi, faşist teori evrende üstün ulusların ve aşağı ulusların varlığını kabul eder. Üstün olan uluslar ötekileri egemenlikleri altına almak ve yönetmek hakkına sahiptir, hattâ bu bir görevdir. Bu görevini yerine getirmek için üstün ulus, kullanılabilecek tüm araçları kullanır; güçlü ve güçsüz ulus arasındaki ilişkileri düzenleyecek tek yasa, doğadaki «büyük balık küçük balığı yutar!» yasasıdır. Bunun nasıl saptanacağı basittir. Hükmedecek ulusta ötekilerden farklı olmak üzere bazı yetenekler varolmalıdır. Ahlâki bir takım erdemler kuşkusuz başta gelir. Bu erdemler bir ulusun mayasında vardır. Sonradan elde edilemeyecek cevherlerdir. «Ahlâklı milletler ve zayıf ahlâklı milletler olduğu doğrudur. Tarih bunu gösterir. Türkler, hem yüksek ahlâka sahip, hem mutaasıp olmaksızın dine en saygılı kavim olmuşlardır.» (Lise III/s. 363) Bu ahlâki erdemler çok genişletildiğinde ve

az sayıda fiziksel üstünlük bunlara eklendiğinde, o ulusun «üstün ulus» olmasını sağlayan koşullar elde edilmiş olur. Bakalım üstün Türk ulusunun özellikleri nelermiş: «Türk milletinin sürekliliği, vaktiyle kurulmuş âhenginden gelir. İnsan ve toprak arasında 9 asır süren bu metin uyuşma, bu âhengin delilidir. Anadolu toprağı ile Türk milletinin dehası, kaynaşmıştır.

«Türk ırkı, Eski Dünyanın demir ırklarından biridir...»

«Türk ırkının iki karakteri bârîzdir: Bir taraftan fizik sağlamlığı ve dayanıklılığı, **ırgan yok edilemez vasıfta** olması, diğer taraftan çeşitli manevi iklimlere kendini uydurabilme kaabiliyeti...»

Devam ediyor: «Eski Dünya'nın demir ırkı demiştik... Bu ırkın ikinci çarpıcı karakteri, **yönetimiye ve kumanda etmiye olan kaabiliyetidir**; bilhassa karmakarışık olan halkları **derleyip toparlamak** hususundaki teşkilat kaabiliyeti, tarihte yalnız Romalılarla mukayese edilebilir...» (Lise III/s. 296. Öztuna bu satırları, «Asya tarihinin en büyük mütehassıslarından biri olan çok salâhiyetli bir tarihçi» olduğunu söylediği Fransız Akademisi'nden René Grousset'ten aktarıyor, onun «La Face de l'Asie: Asya'nın çehresi» adlı eserinden. «Asya'nın çehresi» ni böyle gördüğüne göre, Grosset'in de dünyaya bakışının nasıl olduğu kolayca anlaşılıyor.) Biz devam edelim alıntılar yapmaya: «Türk ordusunda gaza ve **zafer fikri**, iman halinde olduğu için, millet, cihan devleti sahibi olabilmıştır. Türk ordusunu yenilmez kılan hususların ikincisi, büyük askeri disiplindir. **Astın üste mutlak ittatidir**. Padişah fer-

manına körü körüne, mutlak şekilde, Tanrı'ya itaat eder gibi tabî olmaktır.» (Lise III /s. 312) «Bonneval Kontu: 'Mahir bir kumandan' der, 'Türk askeri ile dünyayı bir kutuptan bir kutba kat' edebilir. 'Bütün Türk tarihi, şeci, ahlâklı ve milliyetçi bir ırkın kahramanlık tarihinden ibarettir denilse, fazla mübalağa edilmiş olmaz.» (Lise III/s. 313) «Türk, kendinden daha muhârib bir ırkın olabileceğini değil kabul etmek, aklından geçirmemiştir. Zafere kanıksamıştır. Üstün dinin, cihan devletinin, en yüce ve ulu hükümdârın tab'ası olduğuna iman şeklinde inanmıştır.» (Lise III/s. 313. Bazı karakteristik sözcüklerin altını biz çizdik).

Eh böylesine üstün nitelikleri olan bir ulus da boş duracak değil ya, gelecek kuşakların şânı ve varlığı için başlar ölmeye: (MÖ 36'daki Türk hâkanı Çiçi Yabgu'nun meşhur nutkundan sözedilirken, temel faşist anlayışı sergileyen çok önemli birkaç sözü birden aktarıyor Öztuna. Aşağıdaki alıntıda, sadece Türk milletinin üstün gösterilmesi değil, burjuvazinin yükselişiyle, kapitalizme geçiş süreci içinde, ulusal pazarın oluşması vb. ekonomik temeli üstünde oluşan «millet» olgusunun çarpıtılması da var. Öteki bölümlerde bu konuya yeterince değinildi.) «M.Ö. 36'da Türk hâkanı Çiçi Yabgu'nun meşhur nutkunda 'millet olduk' diye bir cümle vardır ki, bu iki kelimelik hârika cümle, bundan 2.012 yıl önce söylenmiştir. Gene bu nutukta şu parıltılı cümleler yer alır: 'Biz ölsek de, kahramanlığımızın şöhreti kalacaktır. Yalnız bu şöhret, çocuklarımızı ve torunlarımızı, diğer kavimlerin efendisi kılmaya yeter' Çocukların ve torunların, gelecek kuşak-

ların şânı ve varlığı için ölmek... 2.000 yıl önce Türk milliyetçiliği, bu seviyeye erişebilmiştir. Milli ahlâk bu idi. Bencil değildi, geleceğe dönüktü. Şahsi değil, toplum içindi. Murad Hudâvendi-gâr'ın Kosova'sında, Mustafa Kemal'in Sakarya'sındaki ruh, bu ruhtur. Öyle üç beş asırda olmamıştır, olacak şey de değildir.» (Lise III/s. 367, altını biz çizdik).

Biz bu satırları Hitler'in «Kavgam» adlı ünlü kitabındaki şu tümcelerle karşılaştırdık:

«Fakat biz Nasyonal-Sosyalistler kendi dış politikamızın gayesinden asla ayrılmamalıyız : Alman milletine bu dünyada hakkı olan araziyi temin etmek gayesine. Ve ancak bu hareket için kan dökersek Allah ve gelecek nesiller bizi mazur görür.» (Adolf Hitler, Kavgam, s. 660, Yağmur Yayınevi, İstanbul).

Ne kadar ilginç değil mi? Bizim faşistler Hitler'i bile aşmış hunharlıkta da haberimiz yokmuş.

Faşist teorinin hiyerarşi anlayışını İbrahim Kafesoğlu ve Altan Deliorman'ın 600'lerden sonraki Türk tarihinde de bir kez daha yinelemek yersiz. Ancak faşist ideolojinin genç kafalarda özellikle şovenist duyguları oluşturmak için her çareye başvurduğunu vurgulamadan geçemeyeceğiz. Bir kere hiyerarşi kavramı içinde devlet kurumuna ne gözle bakıldığını somut verilerle inceleyelim. Tamamen bilimsellikten uzak ve tarihsel aşamalara eleştirel bir gözle bakmaktan kaçınan bir tarih anlayışı ortaya konuluyor ve daha temelde şöyle bir çarpıklık göze batıyor. «Kurduğu devletteki halkın çoğunluğunu Türkler meydana getiriyordu.» (s. 117/Lise II) Bura-

da kullanılan «devletteki halk» sözü büyük bir kavram kargaşalığını ortaya çıkarıyor. Devlet, bir sınıfın öteki sınıflar üzerindeki kurduğu baskı aracı olduğuna göre, halk ise egemen sınıfların dışında kalan toplumsal sınıf ve tabakalar olduğuna göre, «devletteki halk» sözünün içinde büyük bir içerik yanlışlığının bulunduğu derhal anlaşılabilir. Ayrıca devletin bir kişi tarafından kurulması da ayrı bir tutarsızlık,

Faşist teorinin doğadaki kaba hiyerarşiyi doğrudan topluma uyarlamasından çıkan ve buna büyük önem verilen hiyerarşiyi teorik olarak şöyle şematize edebiliriz:

Uluslararası diye değinilen HİYERARŞİ

ULUSLAR :

- **Üstün Uluslar** (Büyük Türk Uluğu, «hür dünyayı savunmak tarihi misyonuna sahip ABD vb...)
- **Aşağı Uluslar**

Ulusun içinde, camilere bile indirgenen HİYERARŞİ

- **Führer (Sultan)**
- **Seçkinler**
- **Aşağı Tabakalar (Sürü - halk)**

(Mutlaklaştırma büyük rol oynuyor)

Uluslararası hiyerarşinin, paralel olarak, ulusların kendi içinde de bir hiyerarşinin görüldüğünü, ayrıca Führer'in de mutlaklaştırılarak bu hiyerarşi içindeki rolünü almasını şu örnekte açık bir şekilde görüyoruz: «Halife tarafından 'Doğu'nun ve Batı'nın hakimi' ilân edilen Sultan Melikşah'ın Bağdat'da topladığı savaş meclisinde, Mısır'ın ve bütün Kuzey-Batı Afrika'nın fethi plânlanmaktaydı.» (Lise II/s. 160). Ayrıca burada sözü edilen cihân hakimiyeti konusunun Hitler'in KAVGAM adlı kitabından bir alıntı yaparak nasıl bağdaştığını görelim: «Gerçekte insani

barış fikri mükemmel bir şey olabilir, fakat bunun için üstün insanın büyük bir bölümü işgal etmesi ve bu dünyaya tek başına hakim olması lâzımdır.» Bu kapsama bizim kitabın ne derece yer verdiğini görebilmek için alıntıyı devam ettirelim: «Eski Türk cihan hakimiyeti düşüncesi 'güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar' töreye göre, Türk hükümdarı tarafından yönetilmesi gerektiği esasına dayanıyordu.» (Lise II/s. 160).

Şunlar da Lise II kitabından: «Hükümete 'Divan-ı saltanat' denilirdi. Başında büyük vezir bulunurdu. Hükümette dört bakanlık (vezirlik) vardı. Bunlar iç ve dış yazışmalarla, maliye işleriyle, ordunun eğitim-donatımı ile ve umumî teftişle vazifelidiler. Askerlik ve adalet işleri dışındaki bütün devlet memurları ve muameleleri tamamen bağımsız bir kuruluş tarafından kontrol edilirdi.» (s. 164) Kitap sürekli buna benzer pasajlara yer vermektedir. Bununla tarihin çarpıtılarak hiyerarşi konusuna ne denli önem verildiğini sanıyoruz bir kez daha vurgulamış olduk.

Bununla ilişkili olarak daha önce yorumunu yaptığımız, fakat yinelemekte yarar bulduğumuz ve incelediğimiz her kitapta karşımıza çıkan ünvan karmaşasına bir alıntı yapalım: «Karahanlı devletinde, ülkenin doğusunu idare eden büyük hakana 'Arslan Han' adı verilirdi. Onun yüksek hakimiyeti altında batı bölgelerini 'Bugra Han' ünvanını taşıyan diğer bir han idare etmekteydi. Bugra Han'lar 'Tamgaç Han' ünvanını da kullanırlardı. Sonra 'İlig'ler ve 'Tegin' diye anılan şehzadeler geliyordu. Bunların arasında da 'Yınal-Tegin', 'Yıgan-Tegin' gibi kademeler vardı.» (s. 157)

İ. Kafesoğlu ve A.Deliorman'ın yazdığı Lise I tarih kitabının yazılış amacı faşist ideolojiye temel oluşturmak üzere eski Türk toplumlarına hayranlık uyandırmaktır. Bu yolda öğrencinin beynini yıkamak için hiç bir tahrifat ve çarpıtmadan kaçınılmamıştır. Bu arada temel faşist kategoriler sürekli vurgulanmış, özellikle günümüzde ülkemiz faşistlerinin kendilerine ad ve slogan yaptıkları bir takım kavramlar anormal sayılarda yinelenmiştir. Ülke içinde (eski Türk ülkeleri içindeki) hiyerarşi evvelce gördüğümüz biçimlerden temelde farklı olmasa da değişik bir tarzda ele alınmıştır. Bu tarzdaki yazının iki temel nedenden kaynaklandığını görüyoruz. Bunlardan birincisi, faşizme kitle tabanı yaratmak için sevimli ata tabloları çizme isteğidir. İkincisi, bu toplumların günümüz Türkiye'sine hem zaman hem de kültürce uzak olmaları açısından tahrif edilerek anlatılmaya açık oluşlarıdır (aynı şeyi Osmanlı ya da Selçuklu İmparatorlukları için daha az yapabilirlerdi).

Önceki iki kitaptaki gibi devletin mutlaklaştırılması ve soyutlaştırılması eğilimi saptanmakla birlikte, çok daha sevimli, istenir, özgürlükçü bir devlet kavramıyla karşılaşyoruz. Yapmak istediğimiz, bunların barındırdığı, kaba, giderek aptalca çelişkileri göstererek utanç verici faşist amaçları sergilemektir. İnaniyoruz ki, yazarlar kendi kendilerini çürüterek, okuyanlara, bizim verebileceğimizin birkaç katı büyüklükte zevk verebileceklerdir. «Özel mülkiyet ve hür çalışma esaslarına göre gelişen sosyal gelenekler, Bozkır kültüründe, zamanla, töre hükümleri halinde kesinlik kazanmıştı. Bu durum, eski Türk cemiyet-

lerinde imtiyazlı 'sınıf'lara dayanan bir düzenin ortaya çıkmasını da engellemekteydi.» (s. 193) «Avrupa Hun İmparatorluğu'nda da daimî görev yapan bir 'Seçkinler Meclisi» bulunmaktaydı. Bu kurulda yalnız askeri ve siyasi meseleler değil, iktisat ve kültür işleri de konuşulup karara bağlanırdı.» (s. 197) «Türk devletlerinde inanç ve vicdan hürriyeti de daima mevcuttu. İnsan cinsleri ve ülkeler arasında herhangi bir ayırım yapılmazdı. Çünkü bütün toplulukları ve toprakları içine alan dünyayı idare yetkisinin Türk hükümdarına verildiği düşüncesi, soy dil ve din yönlerinden insanları birbirinden ayırmaya elverişli değildi.» (s. 197) Bu alıntıyla çelişecek ikinci bir alıntı aramak zorunluluğu duymadık. Kendi içindeki, hattâ bir cümlenin içindeki çelişki o denli büyük ki, bu kitabın pek aceleye geldiği ve yazarların yazdıklarını bir kez okumaya bile zaman bulamadıkları izlenimi uyandı bizde. Hem «dunyayı idare yetkisi» bir ulusun tekeline olsun, hem de «insan cinsleri ve ülkeleri arasında bir ayırım yapılmasın»... Bu kadar gülünç olmalarına karşın bu cümlelerin hiç bir anlam taşımadıklarını düşünmek yanlış olur. Gerçekte bu son alıntı faşist bir düşüncenin, en üstün ulusun öteki ulusların efendisi olması düşüncesinin gayet doğal bir gerçekmiş gibi ifade edilmesidir. Türklerin en üstün ulus olarak Türk hükümdarının da en üstün ulusun en seçkin kişisi olarak dünyanın yönetimi görevini üstlenmesinden daha doğal ne olabilir? Görüldüğü gibi, en belirgin faşist düşüncelerden birkaçı birden geçmektedir (Üstün ulus, hükümdar-Führer, dünya hükümdarlığı).

Kendi içindeki komik çelişkiyi vurguladığımız bu pasajı yine korkunç kaba çelişkiler barındıran birkaç alıntıyla karşılaştıralım:

«İnsan sevgisinden doğan koruyuculuk Türk düşüncesine adalet, hürriyet ve eşitlik anlayışlarını getirmiştir.» (s. 223) Bir alıntı daha: «Şu halde eski Türk düşüncesinin temelleri şöylece özetlenebilir: Hükmetme duygusu (artı) insan sevgisi (artı) gerçekçilik.» (s. 224) Buna ancak gülünür.

Faşist propagandanın özgül bir yönü, anti-komünist olmasıdır. «Özel mülkiyet kişi haklarının ve hürriyetin teminatıdır. İnsan şahsi mülke sahip olup onu istediği gibi kullanabildiği sürece hürdür.» (s. 191) Başka bir yönü ise bir takım sembollerin fetiş* haline getirilmesidir. Türk faşizminin böyle bir sembolü vardır: Bozkurt. Otuz iki satırda kurt ve bozkurt sözcükleri tam on sekiz kez kullanılmaktadır (s. 216). «Hem ata, hem kurtarıcı-rehber vasıfları ile bütün Türklerce kutlu sayılan bozkurt, Türklüğün milli sembolü haline gelmiştir.» (s. 217) Kuşkusuz bozkurt çok yinelenen tek kavram değil. Öteki kitaplar için göstermeye çalıştığımız hiyerarşinin vurgulanması, ast-üst ilişkilerinin mutlaklaştırılması ve soyutlaştırılması eğilimleri burada da olanca haşmetiyle gözler önünde. «Bozkır Türk devletlerinde hükümdarlar çeşitli ün-

*) Fetiş: Genelleşmiş boş inanç tasarımı... Karl Marx'a göre (1818-1883) put (fetiş), yabancılaşmanın ürünüdür. İnsanın kendi ürünleri insandan koparak bağımsızlaşırlar ve kendilerini üreten insanlara egemen olurlar. Din, devlet, çeşitli ideolojiler, mallar, bu putların en belli örnekleridir.

vanlar taşımışlardır: tanhu, kagan, han, yabgu, il-teber, vb. Bunlar arasında Türk tarihinde en yaygın olanı han'dır.» (s. 199) «Eski Türk devletinde arazi ve halk iki kısma ayrılırdı: sağ-sol, doğu-batı, ak-kara, küçük-büyük, iç-dış gibi. Bu bölünmede daima bir tarafın hakimiyet üstünlüğü tanınırdı.» (s. 200) «Türk devletlerinde sağ ve sol elig (kiral)'leri ile, yabgu'luk ve şad'lık gibi yüksek siyasi-askeri mevkilerden başka, atabey, üge, yuğruş, buyruk, tarkan, apa, boyla, tudun, yula, külüg, çavuş vb... gibi ünvanlar taşıyan yüzlerce devlet büyüğü vazife görürdü.» (s. 200) «İlteriş Kagan, önce devleti teşkilâtlandırdı. Kardeşi Kapgan'ı 'şad', öteki kardeşi To-si-fu'yu 'yabgu' tayin etti. İstiklâlin kazanılıp,, devletin kuruluşunda birinci plânda rolü bulunan Tonyukuk devlet müşaviri (aygu'cı) oldu. Tonyukuk ordu ve diplomasi işlerinin düzenlenmesi görevini üzerine aldı.» (s. 133) Daha yenileri hiç bir güçlük çekilmeden bulunabilir. Son bir alıntı: «Türkler, yeryüzündeki üç büyük beyaz ırk grubundan 'Europid' adı verilen grubun 'Turanid' tipindendir. Kafa yapıları 'brakisefal'dir. Buna karşılık Moğollar 'doliko-sefal' yapıya sahiptir ve sarıdır. Tevratta nakledilen eski ananelerde de Türk soyu beyaz ırktan gösterilmiştir. Türkler beyaz renkli, düz burunlu, değirmi yüzlü, endamlı ve sağlam yapılıdır. Hafif dalgalı saçları vardır. Erkeklerin sakalı orta gürlüktür.» (s. 77) Bu kitap hiç bir şey kanıtlamasa bile yerli faşist-ciklerimizin gittikçe Alman ağababalarına yaklaştığını gösteriyor. (Bilindiği gibi Alman ırkçıları ulusal üstünlük teorilerini kafataslarının yapısıyla kanıtlamaya kalkışıyorlardı. Bu nedenle onlara kafatasçı faşist deniyordu.)

I. VE II. DÜNYA SAVAŞLARI

Yeni tarih kitaplarıyla, bize ne tür bir dünya görüşü getirilmek istendiğini yazımızın başından beri göstermeye çalıştık. Ve olayları nasıl çarpıttıklarını, nasıl istedikleri doğrultuda yönlendirmeye çalıştıklarını da sık sık gördük. Yakın tarihten alacağımız örneklerin, bu anlayışı tüm açıklığıyla ortaya koyacağı kanısında olduğumuzdan, araştırmamızın sonuna bu bölümü koyuyoruz.

Bu yılki tüm tarih kitaplarında olduğu gibi, gibi, burada da tarihi yine kişilerin etkinliğine indirgeme çabalarını gözlemleyebilmekteyiz. Örneğin Lise III tarih kitabının 257. sayfasında Enver Paşa, Osmanlıların. I. Dünya Savaşına girişinin tek sorumlusu olarak gösterilmekte.

Daha sonra, «Birinci Dünya Savaşı bütün cihan tarihinin en mühim hadisesidir. Gerçi ateş kudreti ve tahribat bakımından İkinci Cihan Savaşı ilkinin geride bırakmıştır. Fakat dünya düzenine getirdiği değişiklikler birincisinden fazla değildir,» denilmekte. Öncelikle, dünya tarihinin en önemli olayı saptanamaz kanısındayız, çünkü

yazının bulunuşu ya da Fransız Devrimi gibi olaylar da dünya tarihinin önemli olayları olarak ele alınabilir. Ayrıca burada iki Dünya Savaşı'nın salt «tahribat» yönünden karşılaştırılması yapılmakta. Bu savaşların gerçek nedenleri ve sonuçlarının aktarılması yerine böyle bir karşılaştırma yapmak, basit bir mantığın göstergesi olsa gerek.

Sayfa 261'de «Milletler, adeta kollektif bir çılgınlığa kapıldılar,» denilmekte. Bir tarihsel olguyu, ancak o olayın maddi zorunluluklarını ve temellerini bularak açıklayabiliriz. Örneğin Birinci Dünya Savaşı emperyalizmin gelişmesiyle birlikte, dünyanın ileri kapitalist devletlerce toprak bakımından paylaşılmasının sonucudur. Böyle bir olayı «milletlerin kollektif çılgınlığı»yla açıklamaya çalışmak, gerçek bir çılgınlık olsa gerek.

«Yüzlerce yıllık rejimlerin bir anda iskambil kağıdı gibi yıkılması, toplumların ruhi durumunu değiştirdi. Gelenek ve adetlerin mühim bir kısmı bırakıldı, hattâ inkâr edildi. İnsanlar neza-ket ve terbiyelerini kaybedecek duruma geldiler. Bu buhrandan İkinci Dünya Savaşı çıktı.» (s. 261) Böyle bir açıklama bize nedenleri değil, ancak sonuçları gösterebilir, o da yeterli olursa...

Sayfa 263'de Rusya'da Çarlığın yıkılıp yerine Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşunu anlatan cümlelerde, birçok ülkeye «istiklâl vaad edilip», sonra da bunların «birer ikişer ele geçirilerek» SSCB'nin oluşturulduğu söylenmekte. Biz ise bu birleşmenin ulusların kendi iradeleriyle gerçekleştiği tarihsel gerçeğini söylemek zorunda olduğumuz inancındayız.

«Daha birçok ülkede faşist idareler ve amansız sağ diktatörlükler kuruldu. Mussolini önce, savaştan galip, fakat büyük zayıflık vererek sefaletle çıkan İtalya'yı iktisadi bakımdan kaldırmak için büyük çaba harcadı ve muvaffak oldu. Fakat sonra emperyalist bir siyaset takibine başladı. Birçok hürriyeti kaldırdı. Fakat Hitler'ininkine benzer kanlı bir diktatörlüğe kalkışmadı.» (s. 263) Burada, «kanlı diktatörlüğün» kurulmadığı ileri sürülürken yalan söylenip söylenmediğini bir kenara bırakalım, «iktisadi bakımdan kalkındırdığı» öne sürülen bu «kalkınma»nın tekelci burjuvazi çıkarı yönünde olduğunu vurgulayalım.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir; «emperyalist siyaset» olmaz. Emperyalizm, kapitalizmin en yüksek, son aşamasıdır ve bir toplum biçimidir. Ekonomisi, siyaseti, kültürü, ideolojisi ile kapitalizm bir aşama geçirmiş, emperyalizm ortaya çıkmıştır. Faşistler, emperyalizmi her türlü hırsızlık, yağmacılık vb. için kullanılabilecek, lastik gibi bir kavram sanıyorlar.

S. 264'de, İspanya iç savaşı anlatılırken, «Faşist devletler, hattâ demokrasiler Franko'yu desteklediler,» denmekte. Burada «demokrasi» diye aktarılan, «burjuva demokrasisi»dir; başka bir deyimle, burjuvazi için demokrasi, ezilen sınıflar için diktatörlüktür. Bu sözü edilen demokrasinin ne tür bir demokrasi olduğunu bildiğimizden, bu sözde demokrasilerin Franko'yu desteklemesini gayet normal karşılıyoruz. Çünkü ikisinde de burjuvazi egemen sınıftır.

Burada faşizme karşı mücadele verenlerin

«cumhuriyetçi» rolündeki «komünistler» olduğu söylenmekte. Kuşkusuz faşizme karşı mücadele verenlerin, savaşanların arasında komünistler de vardı. Yalnız bu kişilerin uluslararası «antifaşist» tugaylar kurarak mücadele verdiğini unutmamak gerekir. Bunu da SSCB'nin desteklemesi, yazarların kokuşmuş beyinlerinin alamayacağı uluslararası antifaşist birliği simgelemektedir.

«Önce komşu devletlerdeki Alman azınlıklarının geri almak gibi millî bir dava ile ortaya çıkan Hitler, ülkede hâlâ büyük prestijleri olan Hohenzollern'leri ve diğer millî hanedanları yerlerine getirmede.» (s. 264) Hitler'in buradaki «millî dava»sı şimdilerde bize anlatılan 'Orta Asya'daki esir Türkler' masalını anımsatmıyor mu size?

Kitabın bir yerinde, Hitler'in aristokrasiye dayandığı söyleniyor, oysa Hitler gücünü tekelci burjuvaziden almaktaydı. Hitler'in Alman birliğini kurduğu kastedilerek, «Bu birliği gerçekleştirdikten sonra emperyalist siyasete döneceğini gizledi,» deniyor. Bunu ancak faşizmin maddî temelini, oluşumunu bilmeyenlerden gizleyebilir. Ayrıca emperyalizm bir siyasi tercih değildir. (Yukarıda değinildi, ama bir kez daha vurgulamakta yarar var:) Yani istendiği zaman emperyalist olunmaz. Emperyalizm, ancak kapitalizmin belirli bir evresinden sonra ortaya çıkmış bir sistemdir. Emperyalizm, sadece sömürgecilik ya da yayılmacılık olarak da ele alınmamalıdır.

«Dünyanın belki en gelişmiş toplumu olan Almanlar'ı şiddet, korku, baskı, yalan ve hayalle kendi çevresinde topladı ki, tarihin inanılmaz hadiselerinden biridir. Korkunç bir Yahudi düş-

manlığı ilân etti. Yahudileri sistemli bir şekilde imha ediyordu. Slavlar'a karşı da buna yakın bir duygu besliyor, demokrasilerin güçsüzlüğü ile eğleniyordu. Fakat iktisadi durumu düzeltmesi, kudretli bir ordu kurması, halka refah getirmesi, milliyetçi bir sosyalizmle işçiye yanına alması, sanayi gücünü son dereceye erişirmesi, gençliğe hayalî de olsa disiplin ve ideal verebilmesi, ah-lâklı bir toplumu ve Alman ailesini savunması gibi başarıları, Hitler'i bütün muhaliflerine rağmen, korkunç bir tek adam diktatörlüğüne eriş-tirdi... Alman birliğini yaptıktan sonra 1939'da durmasını bilseydi Almanya dünyanın birinci devleti olarak bugüne kadar yaşayacaktı ve ko-münizmin Rusya dışında hiç bir ülkeye girmesi mümkün olmayacaktı.» (s. 264, altını biz çiz-dik).

Burada faşizm sözde kötülenirken özde sa-vunulmaktadır. Günümüzde Hitler'in ne mal ol-duğunu bilmeyen kalmadığından, yerli malı fa-sistlerimizin bunları hep böyle sunmaları doğa-lıdır. Burada Hitler'in topluma getirdiklerine (al-tı çizili yerlere) dikkat edelim. Bunlar bizim son zamanlarda fazlasıyla işittiğimiz laflara çok ben-ziyor. Ayrıca alıntıda sıralanan en önemli bir öge, aynı zamanda bir doğru, faşizmin anti-ko-münist oluşu. Bu kitaptan anlaşıldığı üzere, ya-zar anti-komünist, faşizmin de bu yönünü gök-lere çıkarıyor ve sonuçta taze beyinlerde faşiz-me açık unsurlar oluşturmanın ufak hesapları içinde. Özellikle altını çizerek belirttiğimiz yer-de Almanya'nın «dünyanın birinci devleti» ola-rak kalması sonucunda komünizmin Rusya dı-şında hiç bir ülkeye girmesinin «mümkün olma-

yacağı» söylenirken, Alman faşizminin açık savunuculuğu yapılıyor. «Hitler olsaydı komünizm yayılmazdı.» Yani böylece dünyanın en tehlikeli düşmanı yokolurdu. Nasıl mı? İyi niyetli Hitler tarafından yokedilerek. Burada tehlikeli, kötü bir şey olarak gösterilen komünizme karşı olması gereken bir şey (Hitler ve Hitler faşizmi) getiriliyor. 2-3 yaşlarındaki bir çocuk bile kötünün karşısının iyi olduğunu bilir. İşte öğrenci beyinlerindeki «faşist birikimi» yazar böyle sağlama-ya çalışıyor. Ayrıca komünizm tehlikesinin yokedilebilmesi için faşist Almanya'nın dünyanın birinci devleti olması olgusunu kabul ediyor. Böylece, ileride de değineceğimiz, Hitler faşizminin isteklerini kabul etmektedir; (örneğin: Almanların yaşayacakları toprakların tanımı, «yaşama alanı»; «Lebensraum»).

II. Dünya Savaşı (s. 265)

Rozvelt ve Çörçil:

**Biz toprak ilhaki için değil,
milletlerin hürriyeti için,-
diyorlar,-
kavga ediyoruz.**

Peki,

**Cava, Sumatra, Hindistan,
Afrika sömürgeleri filan
yani bir yığın millet
bir milyardan fazla insan**

**Kavuşacak mı harpten sonra istiklâline?
Kurtulacak mı tröstlere pazar olmaktan?
Yoksa yalnız beyaz milletler mi millet sayılıyor?**

(Nazım Hikmet, Memleketimden
İnsan Manzaraları)

II. Dünya Savaşı, birinci emperyalist pay-

laşım (Birinci Dünya Savaşı) sırasında sömürgelerini kaybeden ülkelerin, buraların kendi ülkelerinin üstünlüğüne göre yeniden düzenlenmesini istemeleriyle başladı. 1919'da imzalanan Versay antlaşmasının ihlâl edilmesi bunun görünürdeki nedenidir. Bu antlaşma I. Dünya Savaşından yenilgiyle çıkan ülkelere ağır yükler getiriyordu ve bilindiği gibi Almanya ve sonra İtalya, bu amaçlarla savaşı başlattılar.

Kitapta, «Avusturya'nın Alman idaresine kendi isteğiyle girmesi» çarpıtılarak sunulmuştur. Olayı incelemek gerekir.

Sınırlarını genişletmek isteyen Hitler, 1938'de bazı hazırlıklara başladı. Avusturyalı sosyal demokrat Schusschnigg'den, yönetimindeki bazı kilit görevleri, Avusturyalı Nazilere vermesini istedi. Schusschnigg Avusturya halkının Almanya'ya katılma ya da katılmama yolunda referandum yapmasını istedi. Hitler referanduma karşı çıktı ve oturduğu yerden Nazi gözdesi. Dr. Seyss Inquart'ı Avusturya başbakanlığına atadı. Seyss Inquart da Alman ordusunu davet etti. Kısacası, Avusturya halkının Almanya'ya kendi isteğiyle katılmadığı, tarihsel bir gerçektir.

Kitapta daha sonra Çekoslovakya'nın «tek kurşun atmadan» Almanya'ya teslim olduğu söylenmektedir. Evet, Çekoslovakya «tek kurşun atmadan» teslim olmuştur. Ama nasıl? Hitler'in İngiltere tarafından desteklendiği yıllarda (bizim tarih yazarlarımız gibi anti-komünist özelliğinden olsa gerek) Chamberlain, Mussolini ve Hitler'in katıldığı; Çekoslovakya'nın İngiltere, Almanya ve İtalya tarafından paylaşılması için yapılan Münih Konferansı'na Benes'in katılması bile kabul

edilmedi. Ve sonuçta Almanlar Çekoslovak halkına sormadan Südetlere girdiler. Yani «demok-rasi», faşizme Çekoslovakya'yı sattı. İlginç, değil mi?

Hitler, Alman ırkının yaşayabilmesi için gerekli maddeleri elde edebileceği toprakları, yani kendi deyimiyle «yaşam alanı»nı («Lebensraum») kazanabilmek için savaş sanayiini Versay'ı ihlâl ederek kurdu. İsterseniz Hitler'in «yaşam alanı» («Lebensraum») için dediklerine kulak verelim:

«... Büyük bir millet yayılamadığı için yıkıl-maya mahkûm görünürse, toprak istemek ve al-mak hakkı bir vazife olur... Biz Nasyonal-Sos-yalistler harpten önceki dış politikamızı silip atıyoruz. Biz altı yüz yıl önce kaldığımız yerden başlıyoruz. Cermenlerin Güneye ve Batıya sonu gelmeyen yürüyüşlerini durduruyoruz ve bakış-larımızı Doğuya çeviriyoruz.

Fakat bugün Avrupa'da yeni topraklardan sözediyorsak, önce Rusya'ya bitişik ülkeleri dü-şünebiliriz.

Kader de bize bunu işaret ediyor gibidir...» (Adolf Hitler, KAVGAM, s. 663, Yağmur Yayın-ları, İstanbul, 1972, 2. Baskı.)

Savaşın ilginç bir yanı da şu bizce: Sovyet-ler ABD'den ikinci bir cephe açılmasını istemiş-tir. Ancak bu 2. cephe SSCB'nin daha sonra Al-manları durdurarak, karşı hücumla geçip, bura-da da çok başarı sağladığı görülünce açılmıştır. Bu arada ABD'nin Sovyetlere çok büyük yardım yaptığı söylenmektedir. Bu, büyük ölçüde doğ-rudur, ama yardımların çoğu Alman denizaltıları yüzünden engellenmiştir ve yerine ulaşamamış-tır. Sovyetlerin de cephe gerisinde kendi savaş sanayiini kurduğunu da belirtmek gerekir.

Bu savaşta açılan ikinci cephenin gerektiğinde SSCB'ne karşı kullanılmak üzere kurulduğu, dediğimiz gibi, işin başka bir yüzüdür.

Savaş sonrası için kitapta, dünyanın «Rus. Alman dengesi üzerinde durduğu» söylenmekte. Bu elbette ki kabul edilemez. Çünkü dünyada böyle bir denge, ancak farklı toplumsal sistemler arasında olabilir (emperyalist - sosyalist sistemler).

Gerek eski, gerekse yeni tarih kitaplarında Rusya ile SSCB aynı şeymiş gibi gösterilmek isteniyor. Bu iki toplum arasında bugün bir sürü kişinin görmek istemediği ve görölmesini engellediği bir ayrım vardır. SSCB'de Rusya'dan başka 14 tane Cumhuriyet daha vardır.

Yine kitapta Çin'in, ABD'nin gafleti yüzünden komünist olduğu söylenmekte. Bu, ülke halkının emperyalizme karşı verdiği mücadeleyi ve halk devrimini inkâr etmektir.

Kitapta çeşitli ülkelerin (ABD, Fransa, İspanya, Japonya) sömürgelerine istiklâl verdiği söyleniyor. Bunun sömürge ulusların ulusal kuruluş mücadeleleriyle gerçekteştiğini söylemeye yazarın nedense dili varmıyor; bunun nice örnekleri var kitapta.

Ayrıca emperyalist sistemde böyle bir biçimsel değişim de - görünürde siyasi bağımsızlık-doğaldır. Çünkü emperyalizm gelişimiyle birlikte artık emperyalist sömürünün açık askeri işgale gereksinmesi kalmadı. Çünkü emperyalizm artık bir dünya sistemi, ve kapitalist ülkelerde bir «içsel olgu» haline geldi.

Bu sömürü konusunda sanırız bu kadar açıklama yeterli. Çünkü yazarımız bu konuda karar-

sız. S. 259'da «1945'ten sonra İngiltere ve Fransa nasıl imparatorluklarını kendi iradeleriyle tasfiye ettilerse, Türkiye de öyle yapacaktı,» denirken, s. 268'de de «İngiltere ve Fransa başta olmak üzere emperyalist devletler sömürgelerini bırakmaya mecbur oldular,» deniyor. Üstüne üstlük s. 270'de «De Gaulle'nin cesaretle sömürgelere istiklâl vermesi...»nden sözedilmekte.

Bizim çıkartabildiğimiz sonuç; İngiltere, Fransa gibi «emperyalist ülkeler» «sömürgelerine» bağımsızlık vermeye, «cesaretle» ve «kendi iradeleriyle» «mecbur oldular»...

Kitapta sözü edilen «komünist sömürgeler» sözünden bir şey anlamadık. Sanırsanız yazar burada kurtuluş savaşlarını verip bağımsızlığını kazanan ve yeni bir toplumsal düzeni seçen ulusları kastediyor. Ama yazar, ulusları üstün ve aşağı uluslar kategorilerine sokmadan da edemiyor. Bunun sonucunda da SSCB dışında kalan öteki küçük sosyalist ülkeleri birer sömürge gibi göstermeye çalışıyor.

«Batı Avrupa'nın ve bazı ülkelerin yıkıntıdan kurtarılmasında, çok gelişmiş ülkeler haline gelmesinde, Japonya, Almanya, İtalya gibi faşist devletlerin örnek demokrasiler durumuna geçmesinde şüphesiz Birleşik Amerika'nın hizmeti ve rolü çok büyük oldu. Kabuğuna çekilseydi Rusya'nın dünyaya hakim olacağı muhakkaktı. Fakat Amerika üstüste büyük siyasi hatalar işleyerek hür dünyanın savunmasındaki tarihi misyonunu unuttu, ihmal etti. Birçok ülkeyi komünizme kaptırdı. Bunda hızla zenginleşen diğer demokrasilerin egoistlikleri ve bütûn yükü

Amerika'ya vermek istemelerinin de rolü oldu.» (s. 283)

Evet, gördünüz mü Birleşik Amerika'nın «görev»lerini? Bu sözleri milliyetçiler söylüyor. Kendilerini en üstün ırk olarak nitelendiren Türk milliyetçilerinin ABD'ye böyle bir «misyon» vermelerini anlamak kolay. Uluslar arasında sürekli bir hiyerarşi yaratma isteği, böyle densizlikler yaptırır insana ve dünyada olup biten her şeyi Amerika'nın hizmeti ya da gafleti ile açıklama aptallığına düşürür. Ama sakın bilgisizlikten ya da körlükten ileri geldiği sanılmasın bu tür sözlerin; baştan beri vurguluyoruz, bunlar hep belli bir anlayışın ürünleri ve kasıtlı olarak böyle sunuyorlar tarihi. Anti-komünist niteliklerinin gereği NATO'da kalmayı savunurlarken, Büyük Türk İmparatorluğu özlemlerini uzun vadeli bir plan için saklıyorlar. Çünkü SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin karşısında komünizmi dünya haritasından silme ve Turan'a erişmeyi yalnız başlarına yapamayacaklarını bilip hayal etmekte. Bu işi de emperyalist dünyanın başını çeken, ağababaları ABD'ye yüklemeleri, uzun vadeli planlarının bir bölümünü oluşturmakta. Böylece bir kez daha yerli faşistlerimizin ne denli anti-kapitalist (1) ve hangi koşullarla anti-komünist olduklarını iyice görebiliyoruz. Kısacası, yerli faşistlerimiz, ABD'nin uşağı olduklarının pekâlâ bilincindeler.

Aynı sayfada, SSCB'nin Doğu Almanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Bulgaristan vb.'ni «peykleştirdiği» öne sürülmekte. Bu ülkelerin arasındaki dayanışma ilişkisinde Sovyetler'in daha üstün bir durumda olduğu gerçek,

belli ayrıcalıklardan da yararlanıyor. Ama «peykleştirmek» çok başka bir şeydir. O ülkenin her türlü kurumunu, faaliyetini denetlemek, kendi doğrultusuna sokmaktır.

Kitapta sık sık sözü edilen «esir Türkler» sorununa da değinmek gerek. Yüzyıllar önce, Orta Asya Türkleri, üretim yapmadan, komşu toplulukların ürettiklerini yağmalayarak yaşıyorlardı. Çünkü -bize hep tersi gösterilmiştir- Türkler, üretim tekniği vb. de örneğin Çinlilerden daha geriydiler. Bu yağmalama seferlerini -özellikle faşistler- bize kahramanlık destanları olarak sunuyorlar. Fakat bu kahramanlıkların (!) yükünü çeken komşular, zamanla karşı koymaya başladılar -örneğin Çin Seddi'ni yaptılar. Ve Türkler buradan göç etti. Selçuklu yayılmasına kadar, göç edenlerle anayurtta kalıp üretim yapmaya başlayan, yerleşenler arasında iletişim vardı. Ama bu dönemden sonra koptu. Ve yaklaşık 1000 yıldır, birbirinden ayrılan bu iki kol, değişik yaşama biçimleriyle, değişik ırklarla kaynaşarak, değişik yerlerde yaşayarak geldi. İkisinin arasında -yani ikisi de «Türk» diye adlandırılan bu iki topluluk arasında- etnik, kültürel ve sonra ulusal motifler açısından belirleyici bağlar kalmadı. Şimdi faşistler, tarihi epey geriye götürerek, «Türk»lerin yağmacılık yaptıkları o dönemdeki topluluğun bir bölümünün Orta Asya'da «Moskof mezalimi» altında inlediklerini ileri sürüyor, bu «esir Türkleri» kurtaralım, diyorlar. Bu aslında, o eski topluluğun yağmacı toplumsal yaşamını göklere çıkartmak ve «aşağı ulusları» boyunduruk altına almak istemelerini bize doğal göstermek amacıyla girilmiş, talihsiz bir deneyden başka bir şey değil.

Yine aynı sayfada, Amerika'nın «hür dünyanın savunmasındaki tarihî misyonu»nu ihmal ederek, Vietnam, Kamboçya ve Laos'u «komünizme kaptırdığı» söylenmekte. Burada yazarın dünyadaki ulusal kurtuluş savaşlarını tanımamakta kararlı olduğunu bir kez daha görüyoruz. «Tarihî misyon» unu sürekli vurguladığı Amerika'nın ise Vietnam'ı «komünizme kaptırmamak» (yani Vietnam halkının kurtuluş mücadelesini bastırmak) için elinden geleni ardına koymadığını bilen kişiler olarak, yazarın patronuna yönelttiği eleştiriyi haksız buluyoruz.

S. 270'te ise şöyle yazıyor: «Franko, İspanya monarşisinde tahta bir kral geçirmemekte ve demokrasiye geçişte tehlikeli şekilde gecikmiş, bu işler ancak ölümünden sonra mümkün olabilmektedir. Franko, kalkınmış bir İspanya bırakmış, fakat yaşı ilerledikçe koltuğa yapışma hırsı artmıştır... Güney Amerika'nın büyük ülkeleri, Brezilya ve Arjantin anti-komünist idareleri birbirini takip etmiştir. Arjantin'de peronizm, sosyal adalete çok ağırlık veren bir nasyonal sosyalizmi hakim kılmıştır. Fakat Lâtin Amerika ülkelerinden hiç birinde tam gelişmişlik ve tam demokrasi sağlanamamıştır. En gelişmiş Lâtin Amerika devleti Arjantin'dir. Buna karşı demokrasiyi tam uygulamayan hiç bir Anglo-Sakson devleti görülmemiştir.»

İlk önce gözümüze çarpan, İspanya'daki demokrasi olmaktan çıkar. Bu ayrı konu, bura-olayları, da her zaman yaptığı gibi, nasıl tek kişinin iradesine, hattâ «koltuğa yapışma hırsı»na bağladığıdır. Ayrıca Franko döneminde demokrasiye geçilmemesi doğal bir olay. Faşizm, özü

gereği, burjuva demokrasinin bile karştıdır. Bu işi faşistlerden beklemek gülünç olur. Demokrasiye halkın büyük bir çoğunluğunun aktifliği olmadan geçilemeyeceği gibi, Franko'nun ölümünden sonra faşist İspanya'da demokrasiye geçildiği de nereden çıktı?

Egemen sınıfların çelişkilerinin had safhada olduğu ve yönetimin ancak askerle elde tutulabildiği Arjantin, anti-komünist olma özelliğinden ötürü «gelişmiş» sıfatıyla olumlanmakta, Nasyonal-sosyalizm, faşizmin «kibarca» sıdır (milliyetçi-toplumculuk gibi -ki zaten milliyetçi, nasyonal sözcüğünün, toplumcu da sosyalist sözcüğünün Türkçe karşılıklarıdır). Burada sosyal adaletten söz etmek, ancak faşist bir beyinle mümkündür. Kişiler kendilerine verilen alanlarda oturup, kendilerine verilen işleri yapıp «başkalarının» işlerine katılmıyorlarsa (örneğin politikaya), orada sosyal adalet var demektir bu baylara göre.

Yazar, yine herkesin bildiği, kabul ettiği bir şeyi, demokrasiyi, ona gerçek içeriğini vermeden savunuyor rolünde. Bir kez daha belirtmekte yarar görüyoruz; sözü edilen demokrasiler, burjuva demokrasileridir, yani burjuvazi için, burjuvalar için demokrasidir. Hitler'i, Franko'yu destekleyip de ona karşı gibi görünmeye çalışan demokrasiler. Demokrasi ancak tüm halk yığınları (sınıfsız toplumda) için geçerli olduğunda tam ve gerçek olabilir, o zaman da zaten demokrasi olmaktan çıkar. Bu ayrı konu, burada girilemez, ama bize burjuvazinin sınıf haki-miyetinin oldukça güçlü olduğu yerleri «tam» demokrasi diye yutturmaya kimse kalkmasın.

Geldik, «Gerçek Savaşın Kültür Savaşına Dönüşmesi» bölümüne. Bu bölümde sık sık sözü edilen «komünist yayılma»nın ne olduğunu iyice merak ettik. Eğer komünizm sözkonusuysa yayılmadan sözedilemez. Yazarın «komünizme kaptırma», «komünist sömürge olma», «komünist yayılma» vb. diye nitelediği olaylara baktığımızda, bunların hep ezilen halkların emperyalizmden kurtuluş mücadelesi olduğunu görüyoruz.

Peki, acaba bütün kurtuluş savaşı diye bildiğimiz olayları «komünist yayılma» diye niteleyen yazar, «İstiklâl Savaşı» hakkında ne düşünüyor?

«Bu yayılma»nın «okullarda, kırsallarda basın, yayın, kitap, tiyatro, sinema, karikatür, fısıltı, yalan» ile gerçekleştirildiği söylenmektedir. Sözü geçen araçlar egemen sınıfların elindedir. Ama emperyalizmin çelişkilerinin keskinleşmesi, halkların bilinçlenmesini sağlamış ve bu bilinçlenme kendini elbette ki tüm alanlarda göstermiştir.

Komünizmin kültür savaşı karşısında demokrasilerin (!) savunmaya geçtikleri belirtilerek, bu savunmanın bütçelerde çok yer tuttuğu söylenmekte. O bütçelerden böyle tarih kitaplarıyla savunuyor kendilerini demokrasi bozmaları.

Daha sonra komünizmin «dillere saldırarak nesilleri birbirini anlamaz» vb. duruma getirmek istediği söylenmekte. Bilindiği gibi, Türk dilinin arılaştırılmasına Mustafa Kemal öncülük etmiştir. Böylece yazardan Mustafa Kemal'in komünist olduğunu öğreniyor ve hayli şaşıryo-

ruz. Bizim bu konudaki düşüncemiz ise, asıl bu tür kitaplarla, öğretmenlerin görevinin artık dersi öğretmekten çıkıp kitabı öğrencilere tercüme etmek olmasıdır. Kitabı kendisi de anlayamayan genç öğretmenler de çabası.

Yine, «klâsik şiir yerine vezinsiz, kafiyesiz laf yığınları ortaya çıkarılmıştır» denerek, bugün tüm dünyada kabul edilen ve bu konuda dünyanın en büyük usta şairlerinden birinin (Nazım Hikmet) Türkiye’de yetiştiği, serbest şiir kastedilerek, her gelişmeye ne denli karşı oldukları sergilenmektedir.

Daha sonra ise «... milli tarihi küçümsemek ve tahrif ederek yeni nesillere öğretmek için bütün kalemşorlar seferber edilmiştir,» denmekte. Eğer «milli tarih» diye sözü edilen, bu tarih kitaplarında anlatılanlar ise, küçümsenmez, bilâkis çöpe atılır. Buradaki «tahrifatın» nasıl yapılacağını sayenizde gayet iyi öğrenmiş bulunuyoruz.

Son olarak «Hasılı bundan böyle tarih kitaplarında klâsik savaşlarda hangi tarafın hangi tarafı yendiği değil, kültür savaşında hangi tarafın galip ve mağlup olduğu anlatılacaktır, dersek, ancak gerçeklere tercemân oluruz,» deniyor.

Yanılıyorsunuz; siz ancak sizin gördüklerinize ve bize göstermek istediklerinize «tercemân» olursunuz. Esas gerçek, bundan sonra tarihleri sizin gibilerin yazamayacağıdır. Bundan böyle tarihe nasıl bakılacağını eleştirimizin başında yeralan F. Engels’in sözlerinden öğrenebilirsiniz.

«İnsanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar. Ama bunu sırf kendi keyiflerine göre yapamazlar. Kendileri tarafından seçilen durumlar da değil de, tamamen geçmişten gelen, geçmişin belirlediği koşullar altında yaparlar bunu. Tüm ölü kuşakların geleneği yaşayanların beynine bir kâbus gibi çöker...»

KARL MARX

(Louis Bonaparte'ın
18 Brumaire'i - Giriş)

«...Üretim araçlarına toplum tarafından elkonulması ile, meta üretimi ve bunun sonucu, ürünün üretici üzerindeki egemenliği ortadan kalkar. Toplumsal üretim içindeki anarşi yerine, bilinçli, plânlı örgüt geçer. Bireysel yaşama mücadelesi son bulur. Böylece, ilk kez olarak, insan, belli bir anlamda hayvanlar aleminden kesinlikle ayrılır, hayvansal yaşama koşullarından, gerçekten insanca yaşama koşullarına geçer. İnsanı çevreleyen, şimdiye kadar insanı egemenliği altında tutan yaşama koşulları alanı, şimdi, kendi öz toplum hayatlarının efendileri oldukları için ve kendi öz toplum hayatlarının efendileri niteliği ile, ilk kez olarak, doğanın gerçek ve bilinçli efendileri haline gelen insanların egemenliği ve denetimi altına geçer. Kendi öz toplumsal pratiklerinin, şimdiye kadar, karşılarında doğal, yabancı ve egemenlik altına alıcı yasaları olarak dikilen yasaları, bundan böyle insanlar

tarafından tam bir bilinçle uygulanan ve bu yoldan egemenlik altına alınmış yasalardır. İnsanlara özgü bir şey olan ve şimdiye kadar karşılarında doğa ve tarih tarafından ihsan edilmiş bir şey olarak dikilen toplum halinde yaşama, şimdi onların has ve özgür eylemleri haline gelir. Şimdiye kadar tarihi egemenlik altında tutan yabancı nesnel güçler, insanların denetimi altına girer. İnsanlar işte ancak bu andan itibaren kendi tarihlerini tam bir bilinçle kendileri yapacak; onlar tarafından hareket geçirilen toplumsal nedenler, ağır basan bir biçimde ve durmadan artan bir ölçüde, işte ancak bu andan itibaren onlar tarafından istenen sonuçları vereceklerdir. İnsanlığın zorunluluk aleminden özgürlük alemine sıçrayışıdır bu...»

FRIEDRICH ENGELS
(Anti-Dühring)

Doğaya ve kendi kaderine egemen olmaya doğru ilerleyen insanlığın üstüne Ortaçağ karanlığını çöktürmek isteyen faşistler, bir şeyi unutuyorlar: insan olduğumuzu. Tarih boyunca edindiğimiz bilgilerin bize sağladığı büyük hazine, onların bilgi diye kafalarımıza sokmak istediklerinin gerçekten insanlık dışı yalanlar, karanlık hayaller olduğunu göstermeye olanak vermektedir. Faşistlere karşı mücadelede önemli bir etken, onların topluma vermek istedikleri biçimi, onun insan bilincinin yadsınması demek olduğunu, insanlığın yadsınması demek olduğunu teşhir edebilmektir. Her alanda onların karşılarında bilimi, gerçeği koymalıyız. Bilimi kolektif bir çalışma ile üreterek, aktararak, burjuva ideolojisine karşı mücadele vermeliyiz. Faşistler belki bir dönemde birkaç insan fazla öldürebilirler. Bu onlar için başarı sayılabilir. Ama bilim alanına el uzatamazlar. En yeteneksiz, en beceriksiz oldukları alandır bilim. Çünkü bilim insanın ayırıcı faaliyetidir, düşünceye, bilince, bilinçli eyleme, yani insanın ayırıcı özelliğine dayanır. Göstermeliyiz bunu. Gösterebiliriz.

«Biz,
adımlarını tarihin akışına uyduran
temelleri çöken emperyalizme vuran,
yarını kuran
larız.»
(Nazım)